



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

**Hra a její úloha při výuce anglického jazyka
v mateřské škole**

Vypracovala: Vladimíra Spielvogelová

Vedoucí práce: Mgr. Anna Carbová

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 30. června 2014

Vladimíra Spielvogelová

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Anně Carbové za odbornou pomoc, cenné rady a výbornou komunikaci při tvorbě mé bakalářské práce. Rovněž děkuji své rodině za trpělivost.

ABSTRAKT

V dnešní době běžně nabízí mateřské školy výuku anglického jazyka pro děti předškolního věku. V tomto věku je přirozenou činností hra, proto se využívá k výuce cizích jazyků ve školách. Cílem této bakalářské práce je teoretické nastudování důležitosti hry při výuce anglického jazyka v mateřské škole, rozdělení her, které používáme, a zjištění vlivu hry na motivaci k učení. Půjde o kvalitativní výzkum, metodou bude pozorování a rozhovory.

Klíčová slova: výuka cizího jazyka, hra, motivace k učení

ABSTRACT

In this day and age, it is common for day care institutions to offer English as a second language to pre school aged children. Games are a most natural activity known to children and are therefore utilized to teach foreign languages in schools. The object of this undergraduate thesis is to theoretically learn the importance of utilizing games when teaching English in pre-schools, categorize games used and determine the influence of the game used to motivate the child and encourage learning. This is a qualitative research based on observations and interviews.

Key words: instruction of foreign language, game, motivation for learning

Obsah

ÚVOD	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Současné pojetí rané výuky cizích jazyků	9
1.1.1 Raná výuka ano nebo ne?	9
1.1.2 Kritéria pro výuku cizího jazyka	9
1.1.3 Norimberská doporučení	10
1.1.4 Principy jazykové výuky v předškolním věku	12
1.2 Teoretické poznatky o hře	14
1.2.1 Funkce hry	14
1.2.2 Zákonitosti hry	15
1.2.3 Dělení her:	16
1.2.3.1 Dělení her z pedagogického hlediska	16
1.2.3.1.1 Hry tvořivé	16
1.2.3.1.2 Hry s pravidly	17
1.2.3.2 Dělení her dle potřeby hrového partnera podle Millarové (1978) ...	18
1.3 Didaktická hra	18
1.3.1 Třídění didaktických her (in Sochorová, 2011)	19
1.3.2 Organizace didaktických her	19
1.3.3 Didaktická hra – tvořivé vyučování	20
1.3.4 Vliv didaktické hry	21
1.4 Motivace	22
1.4.1 Rozdělení motivů	22
1.4.1.1 Potřeby	23
1.4.1.2 Zájmy	24
1.4.2 Motivace a výuka jazyků	25
2 VÝZKUMNÁ ČÁST	26
2.1 Výzkumné cíle	26
2.2 Výzkumné otázky	26
2.3 Metodika	26
2.3.1 Kvalitativní výzkum	26

2.4	Mateřská škola 1	27
2.4.1	První pozorování	28
2.4.2	Reflexe	29
2.4.3	Druhé pozorování	30
2.4.4	Reflexe	30
2.4.5	Závěr	32
2.5	Mateřská škola 2	33
2.5.1	První pozorování	34
2.5.2	Reflexe	35
2.5.3	Druhé pozorování	36
2.5.4	Reflexe	37
2.5.5	Závěr	38
2.6	Mateřská škola 3	39
2.6.1	První pozorování	40
2.6.2	Reflexe	41
2.6.3	Druhé pozorování	42
2.6.4	Reflexe	43
2.6.5	Závěr	46
2.7	Navržená vyučovací jednotka	47
2.8	Diskuze	51
	ZÁVĚR.....	54
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
	SEZNAM PŘÍLOH	58
	PŘÍLOHY	

ÚVOD

Toto téma jsem si vybrala, protože již deset let vyučuji anglický jazyk v mateřských školách. Od začátku jsem hledala cesty, jak skloubit efektivitu se zájmem dětí a rodičů. Čerpala jsem z různých materiálů, velkou výhodou pro mě bylo, že jsem již měla pedagogické vzdělání, a tudíž jsem znala specifika předškolních dětí. V neposlední řadě jsem čerpala z mých osobních zkušeností ze zahraničí. Pobývala jsem čtyři roky v USA a v Kanadě, kde jsem navštěvovala se svým synem školku. Měla jsem zde příležitost sledovat situaci z jiného úhlu pohledu, a to, jak na dítě působí pobyt v cizím prostředí a navíc, když nerozumí řeči a nemůže se domluvit.

Od roku 1990, kdy se výuka cizího jazyka v mateřské škole začala rozvíjet i u nás, došlo k určitému posunu. Obrovský prvotní zájem opadl, zejména kvůli „nedostatečné efektivnosti“.

Ovšem stále je zájem o kvalitní výuku cizího jazyka, ať už nabídkou v mateřské škole až po různé jazykové školy a agentury. Je však velice důležité, aby výuka cizích jazyků respektovala věkové a individuální zvláštnosti dětí. Je velice důležité zaměřit se na kvalitu učení, protože i dnes se můžeme stále setkat s tím, že cizí jazyk vyučují v mateřských školách lidé, kteří nemají pedagogické cítění nebo jejich znalost anglického nebo jiného jazyka není dostatečná. Stejně důležité je zabývat se motivací dětí, jejich zaujetím a zájmem. Cílem mé bakalářské práce je tedy zjistit, jak je hra důležitá při výuce anglického jazyka, zjistit, jaké hry se při výuce anglického jazyka používají a zjistit, jestli využití her má vliv na motivaci dětí. Pokud výuka cizího jazyka děti nebaví, je to pro ně nudné, tak nemůžeme očekávat, že díky těmto zkušenostem se budou cizí jazyk učit rády i v pozdějším věku.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Současné pojetí rané výuky cizích jazyků

1.1.1 Raná výuka ano nebo ne?

Petr Najvar (2010) zmiňuje ve své knize řadu výzkumů, které byly v souvislosti s ranou výukou provedeny. Některé hovoří v její prospěch, některé zase hovoří, že je lepší začít s výukou cizích jazyků později. Sám Najvar k tomu říká: „*Přehled dosavadního zkoumání diskutované problematiky, jak se zdá, jednoznačné závěry ohledně optimálního věku pro začátek cizojazyčné výuky nepřináší. Není ani zodpovězena otázka, zda schopnost člověka naučit se druhý jazyk prostřednictvím formální výuky s rostoucím věkem vyhasíná, či zda se naopak rozvíjí.*“ (Najvar 2010, str. 34)

Národní plán pro výuku cizího jazyka na léta 2005 – 2008 navrhuje, aby se základy cizího jazyka byly děti seznamovány již v posledním ročníku mateřské školy. Mělo by to být formou jazykové propedeutiky a jejího plynulého navázání na výuku v 1. ročníku ZŠ. (www.msmt.cz)

Sylvie Doláková píše ve svém článku, že začít ne s výukou, ale osvojováním cizího jazyka by se mělo začít do sedmi let dítěte. Postupovat by se však mělo přiměřeně jejich věkovým zvláštnostem. (Doláková, 2012)

Dnes již nikdo nepochybuje o tom, že raná výuka cizích jazyků nezaručuje výraznou úspěšnost jeho zvládnutí, ale jsou kritéria, která jsou důležitá a nezbytná pro úspěch rané výuky cizích jazyků. Jelikož se má práce zabývat jedním z těchto kritérií, a tím je hra jakožto jedna z metod, připadá mi důležité se o těchto kritériích zmínit.

1.1.2 Kritéria pro výuku cizího jazyka

Pro dobrou kvalitu výuky cizího jazyka by měla být splněna určitá kritéria. Jeden autor se tím zabývá obecněji, druhý podrobněji. Pojdme se tedy podívat na některá z nich.

Podle Lojové (in Najvar. 2010) je to těchto pět obecných podmínek:

- kvalifikovanost učitelů
- kvalitní metodika
- humanizace vzdělávání

- diferenciacie
- ohled na žáky se specifickými vzdělávacími potřebami

Djigunovich a Vilke, o kterých se zmiňuje Najvar ve své knize (Najvar, 2010), uvádějí tyto podmínky:

- intenzivní interakce ve třídě
- až 45 minut denně, 5 dní v týdnu
- skupiny o 10 – 15 žácích
- učitel s plynulou znalostí jazyka, dobrou výslovností a intonací

Doláková doporučuje:

- učitele s vysokou znalostí angličtiny, hlavně se správnou výslovností a schopností jasně se vyjadřovat
- používat různé jazykové útvary – básničky, říkadla, krátké pohádky, zvukové nahrávky
- plánovat aktivity přiměřeně věku dětí a jejich schopnostem
- zapojit rodiče
- udržet si pozitivní přístup (Doláková, 2012)

Nikolovová, o které se také zmiňuje Najvar, k tomu píše: *„Pokud kterákoli z těchto podmínek není splněna, výuka by neměla začínat v raném věku, špatná zkušenost může uškodit postojům dětí k cílovému jazyku a k cizojazyčnému vzdělávání vůbec.“* (Najvar 2010, str. 37)

1.1.3 Norimberská doporučení

Norimberská doporučení (2010) jsou souhrnem zásad, které by měly být dodržovány při osvojování si cizího jazyka v raném věku. Byla vyvinuta ve spolupráci expertů z 22 zemí z celého světa s cílem vytvořit obecně platný základ pro rané osvojování cizího jazyka. Původní vydání z roku 1996 bylo roku 2010 aktualizováno pod záštitou Goethe-Institutu. Touto brožurou bych se chtěla zabývat, protože zásady jsou zde

ucelené a týkají se každé oblasti, která je spojena s výukou cizího jazyka. Zahrnují všechny, kteří se na procesu učení podílejí (děti, rodiče, vyučující...).

Z hlediska vnějšího můžeme tato doporučení rozdělit do tří základních kategorií:

Výuka sama o sobě

- Měla by působit tak, aby podněcovala k další komunikaci v cizím jazyce.
- Děti upřednostňují slovní zásobu, kterou často používají v rodném jazyce.
- Je důležité brát zřetel na individuální a vývojové zvláštnosti.
- Děti se dokáží soustředit jen krátkou dobu.
- Paměť je nutno podpořit hravým obsahem, a tak přispět k jejímu rozvoji.
- Měl by být navázán příjemný vztah s učitelem.
- Chyby by neměly být chápány jako překážky, ale jako vývojové kroky.
- Učitel by měl seznamovat také s jiným kulturním prostředím.
- Všichni, kdo se podílejí na procesu učení, by měli spolupracovat, plánovat, předávat si zkušenosti.
- Vyučující cizího jazyka by měl jazyk ovládat včetně dobré výslovnosti a touhy se dále sebevzdělávat.

Rodiče

- Rodiče by měli být pravidelně seznamováni s cíli a obsahem učení, ale také s pokroky svých dětí.
- Mohou výuce pomoci motivací mimo školku.
- Zájem rodičů, pochvala a povzbuzení jsou důležitými faktory.

Vnější podmínky

- Jedinec by se měl také cítit dobře v prostředí, kde výuka probíhá.
- Faktorem je také počet dětí ve skupině - čím menší, tím lepší možnost pro dítě mluvit a naplňovat jeho potřeby.

- Důležitá je komunikace mezi mateřskou a základní školou s ohledem na návaznost.

Smolíková ve svém článku píše: „Co se týče rozsahu látky, méně je více.“ Při raném osvojování si cizího jazyka jde o přípravu dítěte k budoucímu učení se cizímu jazyku. Dítě může poznat nové kultury a uvědomí si, že existují různé jazyky. Toto poznání by ho mohlo vést k další motivaci při učení se nových jazyků. (Smolíková, 2006)

1.1.4 Principy jazykové výuky v předškolním věku

V publikaci Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole (2008), která vznikla za podpory MŠMT a která vyplývá z Národního plánu výuky cizích jazyků, se píše, že výuka by měla probíhat formou hry, činnostmi a prožitkem.

Výuka každé nové oblasti cílového jazyka by měla probíhat podle pořadí následujících bodů.

1. prezentace jazyka
2. dril
3. TPR aktivity
4. hry pro všeobecné procvičení

Ačkoli slovo dril zde může znít ne příliš povzbudivě, je to část hodiny, která slouží k upevnování nové slovní zásoby. Přestože se jedná o mechanické opakování, může být i tato část pro děti zábavná a hravá. TPR aktivity jsou činnosti, kde děti nepotřebují používat aktivní slovní zásobu, ale reagují zde na anglické pokyny učitele. Je nutné používat co nejvíce mimiky a gest.

Základní principy:

- Schopnost porozumět – děti ve svém mateřském jazyce dříve rozumí, než samy komunikují, a z tohoto principu také vychází výuka cizích jazyků.
- Využití her a pohybu – vhodné jsou takové hry, které jsou pro děti zábavné a motivují je ke komunikaci. Měly by dát možnost vyniknout všem dětem.
- Nepřímé učení – jedná se o říkanky, hádanky, písničky, při kterých dochází k nepřímému, ale nejvíce efektivnímu učení.

- Rozvíjení představivosti – jde o příběhy a scénky, které děti prožívají.
- Aktivace všech smyslů.
- Střídání činností – děti se dokáží soustředit jen pár minut, proto je důležité zařazovat hry, které dokáží aktivitu povzbudit, ale také hry zklidňující.
- Upevňování – opakováním se buduje sebedůvěra, sborové opakování písniček a básniček může odstranit stres z mluvení.
- Individuální přístup – důležitou součástí je pochvala, a to i za správnou reakci, třeba i motorickou, chválíme již i za pokus.
- Užití mateřského jazyka – zvyšuje sebejistotu, usnadňuje čas při zadávání instrukcí, umožňuje dětem vyjádřit to, co cítí.

Rámcový vzdělávací program udílí povinnost vyučovat cizí jazyk od 3. třídy. Doporučována je angličtina, ale může se zvolit i jiný jazyk. Mnohdy se setkáme s výukou jazyka ještě dříve - jak na ZŠ, již od první třídy, ale mnohdy je kroužek angličtiny nabídnut dětem v mateřské škole. Výuka v předškolním věku má svá specifika, která musíme brát v úvahu.

Rozvíjí se motorika, myšlení, paměť. Ve své práci bych se chtěla zaměřit na hru jako vyučovací metodu. Pojdme si tedy vymezit tento pojem.

„Vyučovací metoda je způsob uspořádání činností učitele a žáků, které rozvíjejí vzdělanostní profil žáka a působí v souladu se vzdělávacími a výchovnými cíli.“
(Vališová, Kasíková, 2007, str. 189)

„Vyučovací metoda je postup, cesta, způsob vyučování. Charakterizuje činnost učitele vedoucí žáka k dosažení stanovených cílů.“ (Průcha, 1995, s. 265)

Základní vyučovací metodou by měla být hra. Právě spontaneita, s jakou dítě přistupuje ke hře, zaručuje zájem a soustředění, které dítě věnuje činnosti, a tak získává vědomosti a dovednosti. (Dostál, Opravilová, 1985) Děti v předškolním věku se učí skrze poslech a hru. (Slattery, Willis, 2001) Děti by se měly seznamovat s angličtinou formou her, básniček, písniček, dramatizací, poslechu, pohybových aktivit nebo jiným zábavným způsobem (Henková, 2010). Jeden ze čtyř faktorů, které ovlivňují osvojování cizího jazyka, je umožnit dítěti být aktivní. (Bruceová, 1996)

Chtěla bych se nejdříve zmínit o hře jako takové, o obecných poznatcích, které máme o hře, rozdělení hry, nás zajímá hlavně pedagogické rozdělení her, a pak přejít na hru didaktickou.

1.2 Teoretické poznatky o hře

Hra patří mezi potřeby lidí, hlavně dětí. Hry jsou důležité pro rozvoj dětí. Hra je vykonávána, protože nás baví, tedy z vnitřní motivace. Ke hře není zapotřebí sekundární motivace – tedy za odměnu - a přesto ji děti budou vykonávat ze všech svých sil a schopností. Při hře dochází k obrovskému soustředění, a pokud se nám podaří zakomponovat učení do hry, pak dosáhneme největší efektivity. (Houška, 1993)

1.2.1 Funkce hry

Úvodem je třeba zdůraznit, že ačkoli hra, jak uvedu níže, je pro dítě velice důležitá a plní řadu funkcí, dítě si s tím hlavu nijak neláme. Hru nezačíná proto, aby se něco naučilo, jeho základním motivem je hra sama o sobě a radost, kterou přináší. (Koťátková, 2005) Ačkoli si to dítě neuvědomuje, hra silně působí na jeho rozvoj, a to zejména kognitivní, sociální a pohybový.

Kognitivní rozvoj

Pro hru nejmladších dětí je typický egocentrismus a soustředění se jen na několik dominantních znaků. Ke konci symbolické hry dokáže dítě propojovat více znaků, hra je bohatá na situace, avšak stále není schopno analyzovat průběh hry. Hra je pro dítě důležitá tím, že v ní může aplikovat a analyzovat nově získané poznatky. (Koťátková, 2005)

Sociální rozvoj

S rostoucím věkem dítě stále častěji vyhledává partnera ke hře, což přispívá k rozvoji vztahů k ostatním lidem. Při skupinové hře se totiž děti učí vyjadřování, vzájemnému respektování, navazování přátelských vztahů a jiným sociálním dovednostem nezbytným k tomu, aby byly schopny vzájemně se domluvit na tématu, plánu, obsazení rolí a vůbec celém průběhu hry. Rozvíjí se tak schopnost spolupráce, která je pro člověka velice důležitá. (Koťátková, 2005) Ve hře se rozvíjí také pro-sociální

vlastnosti jako družnost, solidarita, obětavost, tolerance, soucit či soustrast, které člověku umožňují začlenit se do různých lidských skupin. (Matějček, 1996)

Pohybový rozvoj

Již od narození je zřejmá potřeba dítěte pohybovat se. Ačkoli je otázkou, od kdy můžeme pohyby považovat za hru, tvoří základ pohybovým hrám. Piaget (Millarová, 1978) například rozlišuje činnosti, jejichž cílem je nový poznatek, například snaha rozhoupat chrastítka, a na druhé straně opakované činnosti s úmyslem pobavit se. Teprve ty označuje za hru. Tento názor podporuje i zjištění o rozdílech v činnosti mozku a nervové soustavy mezi dětmi, které zkoumají, a těmi, které si hrají. (Brierley, 1996) V pohybových hrách se dítě těší z pohybu a samo se tak podílí na svém tělesném rozvoji. (Kofátková, 2005)

Terapeutické účinky

Hra dítěti umožňuje vyrovnat se s nejrůznějšími druhy napětí, které na něj z vnějšího prostředí působí. (Millarová, 1978; Severová, 1982) Tím, že dítě tyto zážitky ve své hře neustále dokola přehrává, získává nad nimi nadvládu a lépe se v nich orientuje. Pozorováním dítěte při hře můžeme lépe nahlédnout do jeho nitra, můžeme odhalit, co právě prožívá, ale také problémy, které ho trápí, čehož lze využít k tomu, abychom mu, je-li to potřeba, pomohli. (Brierley, 1996)

Estetická funkce

Hra má mnoho společného také s uměním. Hra má veliký význam při rozvoji estetického cítění. Děti se setkávají s uměním například při hrách doprovázených zpěvem nebo při hrách dramatických.

1.2.2 Zákonitosti hry

Hra je přirozenou aktivitou dítěte předškolního věku. Je však třeba dodržovat určité zákonitosti, abychom hrou neublížili.

- Učitel by měl být pouze iniciátorem.
- Rozhodnutí, zda hru hrát, pochází od dítěte, děti se do hry nenutí, pouze se připraví takové podmínky, aby se dítě rozhodlo kladně.

- Hra má stanovená pravidla.
- Hra je neproduktivní, avšak přináší radost a prožitek.
- Hra má vytyčené cíle, ale nikdy nemůžeme s jistotou říci, jak skončí a jak se bude vyvíjet.
- Hra má svůj čas a prostor.

(Svobodová, 2010)

1.2.3 Dělení her:

V literatuře jsou uváděna různá dělení her. Rozhodně nelze hodnotit, které je lepší a které naopak. Každý na hru nahlíží z jiného pohledu a podle toho ji také třídí. Z psychologického hlediska je nejdůležitějším kritériem funkce, která je hrou nejvíce rozvíjena. Hry tak můžeme dělit například na senzomotorické či intelektuální. (Mišurcová a kol., 1989) V následující kapitole se pokusím shrnout ty způsoby dělení her, které jsou v odborné literatuře používané nejčastěji.

1.2.3.1 Dělení her z pedagogického hlediska

Při hře jsou rozvíjeny všechny stránky lidské osobnosti, a proto se stává významným výchovným prostředkem. Z pedagogického hlediska jsou hry děleny na tvořivé, v nichž si dítě hraje zcela spontánně a na hry s pravidly, v nichž se dítě musí podřizovat vnějším pravidlům. (Mišurcová a kol., 1989)

1.2.3.1.1 Hry tvořivé

Tvořivé hry lze najít také pod názvem spontánní či volné. Kořátková (2005, str. 16 - 17) je chápe jako činnost, „*při které si dítě samo volí námět, záměr a chce spontánně cosi prozkoumávat, zkoušet, ověřovat, vytvářet. Volí si k tomu podle vlastního uvážení nebo podle dohody s dětským partnerem hračky, zástupné nebo doplňkové předměty, místo ke hře a jeho úpravu, role a způsob jejich ztvárnění, možnosti a podmínky pro souhru s druhými.*“ Pro jejich podrobnější rozbor využiji dělení Mišurcové (1989), která je dále třídí na hry předmětové, úlohové, dramatizační a konstruktivní.

a) Hry předmětové

Při těchto hrách dítě manipuluje s předměty, poznává jejich vlastnosti a rozvíjí své smysly.

b) Hry úlohové

Při hrách úlohových, jinak také námětových, dítě napodobuje činnost druhých, hlavně dospělých. Dítě si tak hraje například na prodavače, na policistu, na učitelku aj.

c) Hry dramatizační

Jinak také snové. Dítě si v nich ve své představě samo vytváří děj, příběh, ale i postavy, které v něm hrají.

d) Hry konstruktivní

Dítě si hraje s pomůckami a hračkami, které připomínají skutečnost. Hrou konstruktivní je například stavění hradu. U nejmladších dětí převládá hra manipulační, která postupně přechází v hru konstruktivní.

1.2.3.1.2 Hry s pravidly

Dále je lze dělit na hry pohybové a didaktické. (Mišurcová a kol., 1989) Jiné dělení je možné najít u Kořátkové (2005), která vedle volné hry rozlišuje hru organizovanou, pod kterou spadají hry řízené a didaktické.

a) Hry řízené

Jejich základním znakem je, že je někdo řídí, či usměrňuje. Spadají sem zejména hry pohybové a hudebně pohybové. Od her didaktických se liší hlavně tím, že neobsahují žádný výchovný záměr, hlavním cílem není nacvičování například pohybových dovedností. (Kořátková, 2005) Patří sem například nejrůznější hry s říkadly, závodivé hry, ale i hry sportovní. (Mišurcová a kol., 1989)

b) Hry didaktické

Didaktická hra je výchovně-vzdělávací činnost s jasně definovaným pedagogickým cílem. Může spočívat buď v plnění nejrůznějších úkolů pod přímým vedením učitele, či v samostatné činnosti dítěte, která je učitelem usměrňována jen nepřímo například výběrem didaktického materiálu. (Kořátková, 2005) Hru didaktickou

bych ráda probrala podrobněji v následující kapitole, protože je velice důležitá právě pro výuku angličtiny.

1.2.3.2 Dělení her dle potřeby hrového partnera podle Millarové (1978)

a) Hry samostatné

Samostatná hra, při které si dítě hraje samo a pozoruje přitom druhé, je charakteristická pro děti do 3 let.

b) Hry paralelní

Začíná se projevovat kolem 3. roku. Při ní si více dětí hraje sice stejně, vedle sebe, ale ne spolu.

c) Hry sdružující

Dítě se okolo 4 let účastní hry s druhými, ale hledí si přitom jen svého podílu.

d) Hry kooperativní

Vyznačuje se schopností komunikovat, porozumět druhému a spolupracovat.

1.3 Didaktická hra

Didaktickou hru můžeme definovat jako seberealizaci žáků řízenou určitými pravidly a sledující výchovně vzdělávací cíle. Didaktická hra je vyučovací metoda, která se nevyužívá pouze v předškolní výchově, ale i na ostatních stupních škol. Člověk se hrou zabývá celý život, ale v předškolním věku je vůdčí činností. (Vališová, Kasíková 2007)

Didaktická hra patří k aktivizujícím výukovým metodám, která je nejen zábavnější formou učení, ale zapojuje žáka intenzivně do procesu učení. (Lokšová, Lokša, 2003)

Hry vedou k aktivitám, které nemusejí být produktivní (hry řízené hodem kostky), avšak didaktické hry záměrně evokují produktivní aktivity a rozvíjejí myšlení. (Vališová, Kasíková, 2007) Didaktická hra v procesu učení navozuje u dětí pocit radosti a uvolnění, avšak velkou úlohu zde hraje motivace žáků, která překonává didaktické zásahy do hry a pravidla, která hry obsahují. (Skalková, 2003)

1.3.1 Třídění didaktických her (in Sochorová, 2011)

- Podle doby trvání - krátkodobé
 - dlouhodobé
- Podle místa, kde se odehrávají - ve třídě
 - na zahradě
 - v lese
- Podle obsahu
 - jazykové
 - logicko – matematické
 - vědecké
 - pohybové
 - esteticko-hudební
 - rozvoj organizačně- řídicích schopností
- Podle toho, co didaktická hra rozvíjí- senzorní (rozvoj smyslů)
 - rozvoj paměti
 - rozvoj myšlení
 - komunikační
 - tvořivé
 - rozvoj kooperace
- Podle užití hry v procesu učení
 - motivační
 - získávání nových znalostí a zkušeností
 - na upevňování znalostí

1.3.2 Organizace didaktických her

Metodická příprava her musí vždy vycházet ze záměru a cíle, který učitel sleduje. Na tom se zakládá také formulace pravidel. Pravidla by měla být jednoduchá a srozumitelná.

Podle Houšky by měl být formulován cíl hry, čím hra začíná a kdy hra končí. Vědomosti, které hrou procvičujeme, by měly navazovat na předešlé znalosti. Hra nebo cvičení by měly být pro děti zajímavé, u dětí předškolního věku je třeba spojit hru s pohybem nebo příběhem. (Houška, 1993) Učitel by měl mít připravené pomůcky a seznámit s nimi žáky. Měl by si dobře promyslet počet dětí i seskupení.

Poté, co si učitel zkusí hru v praxi, je užitečné si hru dokumentovat. (Vališová, Kasíková, 2007)

1. název hry
2. potřebné pomůcky
3. pravidla + začátek a konec hry
4. pedagogický cíl a instrukce pro učitele
5. možné hodnocení dětí
6. reakce dětí na hru

1.3.3 Didaktická hra – tvořivé vyučování

Jak už jsem zmínila výše, didaktická hra je metoda, kterou lze použít při rozvíjení tvořivosti. Nemyslí se zde tvořivost ve smyslu vytvářet společenské hodnoty. Při používání tvořivých metod v procesu učení jsou výsledky mnohostranné. Podněcuje touhu po poznání, úsilí něco vytvořit, řešit problémy, být aktivní, podporuje rozvoj samostatnosti, sebejistoty, sebevědomí a motivuje žáky k radosti a požitku z probíraného učiva. (Lokšová, Lokša, 2003)

Výchova k tvořivosti je velice důležitá již u dětí v předškolním věku. Jestliže této možnosti nevyužijeme, může to ohrozit jejich vývoj tvořivosti v pozdějším věku.

Důležitým faktorem, který ovlivňuje rozvoj tvořivosti, je motivace žáků k radosti z učení a přitom respektování jejich individuální vlohy. K tomu nám mohou velice dobře posloužit didaktické hry. (www.clanky.rvp.cz, 2011)

Didaktická hra je prostředkem podpory tvořivého vyučování, které rozvíjí především schopnosti tvořivého myšlení, motivaci k tvořivé činnosti a kučení se novým poznatkům, imaginaci a fantazii, zájmy o tvořivé aktivity, tvořivé dovednosti

a poskytuje žákům možnost prožívat pocity sebeuspokojení, seberealizace a sociálního ocenění vlastní tvořivé produkce. (www.clanky.rvp.cz, 2011)

1.3.4 Vliv didaktické hry

Ve vyučovacím procesu má tři funkce:

1. instrumentální – rozvíjení poznávacích procesů a dovedností
2. diagnostická – je nápomocna k diagnostikování a k autodiagnostikování
3. existenciální – rozvíjení vnímavosti, uvolňování bariér tvořivosti, řešení komunikačních problémů

Podle slovenských autorek M. Kožuchové a E. Korčákové, (in Sochorová, 2011) didaktická hra značně ovlivňuje:

- **Kognitivitu žáka.** Ve vyučovacím procesu využíváme didaktické hry, které rozvíjejí poznávací funkce žáků. Didaktická hra obsahuje výrazný seberealizační prvek a rozvíjí myšlení. Žák tu získává zručnost a způsobilost řešit rozličné problémy.
- **Motivaci a aktivizaci.** Zajímavost, přirozenost pro nejmladší věkovou kategorii žáků a přitažlivost hry snižují náročnost probíhajícího učiva. Aktivizace znamená vzbuzení aktivity žáků ve výchovně-vzdělávací práci. Hnacím motorem pro lidskou motivaci jsou city, které hrají významnou úlohu v didaktické hře.
- **Emocionalitu.** Záměrem didaktické hry je intenzivní citová stimulace žáka. Učitel má velkou příležitost usměrňovat silné citové prožitky žáků.
- **Socializace žáků.** Při didaktické hře je dítě nucené respektovat platná pravidla hry, což podporuje jeho socializaci. Žák má možnost zjistit svoje vlastní schopnosti a porovnat je se schopnostmi spolužáků. Pomáhá mu to při sebehodnocení. Na druhou stranu si uvědomuje, jak je sám chápán spolužáky.
- **Kreativita.** Většina didaktických her je založena na řešení problémových situací, které podporují rozvoj divergentního myšlení.

- **Komunikaci.** Při didaktických hrách si žáci vyměňují informace a snaží se formulovat své myšlenky. Většina výzkumů potvrzuje, že didaktická hra výrazněji rozvíjí schopnost aktivně naslouchat tomu, co hovoří jiní.

Už v této kapitole se nešlo nezmínit o motivaci, která je podporována anebo naopak tlumena způsobem výuky. Hra motivuje a aktivizuje žáky k další touze poznávat a učit se. Myslím, že právě hra je jednou z nejpřirozenějších forem výuky pro děti.

Didaktická hra je vhodnou a přirozenou formou seznamování s cizím jazykem pro děti v předškolním věku. (Marxtová in Merin, 2003)

„Děti se díky své nepředpojatosti a spontánnosti dokáží pro věc velice nadchnout a jsou velmi vstřícné vůči hravým aktivitám.“ (Norimberská doporučení k ranému osvojování cizího jazyka, s. 12)

V poslední kapitole bych se ráda zabírala motivací. Vysvětlíme si pojem motivace, k čemu slouží, rozdělení a jak učitel a metoda mohou motivaci ovlivnit.

1.4 Motivace

Podle Průchy je motivace souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které aktivují lidské jednání a prožívání. Výsledek procesu motivování je motivace žáků při výuce. Na tomto procesu se podílí sám žák, učitel, rodiče a spolužáci.

Jestliže chceme dobře porozumět tomuto procesu, měli bychom si vysvětlit pojem motiv, který s tím úzce souvisí. Jsou to funkční prvky osobnosti, které určují směr a intenzitu chování, příčiny nebo důvody lidského chování. (Nakonečný, 1998) Podle Linharta motivy usměrňují činnost jedince, která vede k odstranění rozporu, konfliktu, k uspokojení potřeb, anebo vede ke splnění úkolu. Pokud se zabýváme motivací člověka, ptáme se nejčastěji na otázky, co chce a proč to chce? Ptáme se tedy po hybných silách, a tím jsou motivy. (Linhart, 1986) Pojdme se tedy podívat alespoň na některé druhy motivů, které jsou důležité pro výuku cizího jazyka.

1.4.1 Rozdělení motivů

Motiv je důvod, pro který se člověk začíná chovat určitým způsobem. (Hrabal, Man, Pavelková, 1984) Rozlišujeme formy motivů a druhy motivů. Formy jsou vyznačovány

termíny jako potřeby a zájmy, druhy motivů se vyznačují konkrétním obsahem, to znamená konkrétním uspokojením, kterého má být dosaženo. To už je specifická potřeba, například potřeba bezpečí, jistoty atd. Vzhledem k jejich různorodosti a množství se budu v následujících podkapitolách věnovat jen potřebám a zájmům, které jsou důležité k mé práci.

1.4.1.1 Potřeby

Potřeby primární – fyziologické, společné pro všechny živočichy. Je to například potřeba potravy, tepla nebo odpočinku.

Potřeby sekundární – jsou známy také jako psychické. Mohou být utvářeny učením a patří sem například potřeba poznání, sociální potřeby a jiné.

Aby mohly být naplněny potřeby sekundární, musí být nejdříve uspokojeny potřeby primární. O tom také svědčí známá Maslowova pyramida potřeb. Vychází z teorie, že potřeby se u člověka vyvíjejí postupně, a to podle závažnosti pro existenci člověka. Proto jsou na prvním místě potřeby fyziologické, a pokud jsou dostatečně naplňovány, může vznikat další skupina potřeb, například potřeba bezpečí a jistoty. Postupně tak procházíme do vyšších pater až po potřeby spjaté s pocitem vlastní hodnoty, seberealizace a sebeúcty.

Pokud se podíváme na potřeby, které spouštějí a udržují proces učení, můžeme je dělit na poznávací, sociální a výkonové.

- **Poznávací potřeby** – jde o touhu poznávat a vědět. U nejmenších dětí se projevuje zvědavostí a objevováním. Děti rády osahávají nové předměty, materiály, dávají je do pusy, ptají se otázkou „Co je to?“ „ Proč?“ Děti baví proces učení nezávisle na jeho obsahu.
- **Sociální potřeby** – určují chování jedince k ostatním, a tak vznikají interpersonální vztahy. Podle Hendricha bych zde zmínila dvě potřeby: potřebu afiliace a potřebu prestiže.

Potřeba afiliace se projevuje ve vyhledávání oblíbenosti, lásky, přátelství... Jde o potřebu kladného vztahu druhých lidí. Avšak tato potřeba se realizuje těžko. Výzkumy bylo dokázáno, že i učitelé rozdělují žáky na lepší a horší, oblíbené a méně oblíbené a tím podporují vznik třídní elity. Potřeba prestiže zajišťuje žákům vážnost, respekt a autoritu v kolektivu. Správné naplňování této potřeby zajišťuje ve třídě příznivou atmosféru. (Hendrich, 1988)

- Výkonové potřeby – jde o to, zažít učební úspěch. Ovlivňuje ji hlavně zkušenost dítěte s úspěchem a to, jak se dívají na úspěch rodiče.

1.4.1.2 Zájmy

Zájmy jsou často popisovány jako dlouhodobější vztah jedince k určitým objektům nebo činnostem. Tento vztah se vyznačuje tím, že se člověk chce zabývat těmito věcmi teoreticky nebo prakticky, a to se projevuje pozitivním citovým prožíváním a aktivitou v dané oblasti. (Hrabal, Man, Pavelková, 1984) Avšak zaměření zájmů je určováno hlavními potřebami, které člověk má. Tak například sbírání pohledů může u jednoho dítěte uspokojovat potřebu shromažďovat věci a u druhého potřebu sociálního kontaktu při výměnách.

Co tedy může ovlivnit zájem a motivaci dětí a žáků o poznávání cizího jazyka? Hendrich v didaktice cizích jazyků píše, že to jsou právě hry, které zvyšují motivaci a posilují zájem o jazyk. (Hendrich, 1988) Jitka Netušilová píše v článku, že vyučovat by se měla angličtina tak, aby to děti hlavně bavilo, a to je hravou formou. (www.sylviad.cz) Učitel motivuje žáky jak vědomě, tím, že navozuje vhodné podmínky, v našem případě to je především hravá forma angličtiny, ale také nevědomě, tím jak přistupuje k jednotlivým žákům. (Hrabal, Man, Pavelková, 1984) Protože se má práce nezabývat tématem interakce mezi učitelem a žákem ve vztahu k motivaci, nebudu se jím již podrobněji zabývat.

1.4.2 Motivace a výuka jazyků

Linhart tvrdí, že motivace k učení se mateřskému jazyku je zcela odlišná od motivace učení se cizímu jazyku. Dítě, které se učí své rodné řeči, je neustále motivováno svým sociálním prostředím, všude je obklopeno lidmi, kteří mluví jeho rodným jazykem. Rodiče oceňují každý projev svého dítěte a povzbuzují ho k tomu, aby se zdokonaloval a napodoboval výrazy, které slyší. Dítě slyší svůj jazyk všude, kde se pohybuje, zvukového i obrazového materiálu není nedostatek. Svoji roli v tomto plní rozhlas, televize, divadlo, ale také mateřská centra a mateřské školy. Vše, co jsem zmínila, podporuje zájem dětí o rodný jazyk. Je výukové prostředí pro cizí jazyk jiné? Podle Linharta ano. Je uměle vytvořené a není zde taková pestrost vlivů jako u rodného jazyka. Protože je prvotní motivace osvojit si nový jazyk dosti slabá a může i klesat, je záhodno, aby byla doplňována další motivací jako – prožitky úspěchů, oblíbení si učitele, seznamování se s novou kulturou, působení kolektivu... Linhart dokonce říká: *„Tímto způsobem lze u žáka vytvořit trvalý zájem o cizí jazyk.“* (Linhart, 1986, s. 86)

Kolláriková k této otázce píše, že právě hra je motivovaná činnost, která je využívána k naplnění pedagogických záměrů. (Kolláriková, 2001) Zdůrazňuje, že je to učitelka, která ovlivňuje hru a vytváří pro ni takové podmínky, které respektují zájmy dítěte a vycházejí z jeho potřeb.

Z uvedeného textu je zřetelné, že se odborníci shodují na značném významu her pro děti a jejich psychický i fyzický rozvoj. Pro výuku cizího jazyka v předškolním věku je důležitá především hra didaktická, která může využít principy her předmětových, úlohových, dramatizačních, případně konstruktivních. Kromě rozvoje jazykového (myslím tím jazykový rozvoj cizího jazyka – včetně percepce) dochází k rozvoji sociálnímu, kdy dítě nějak na hru ve výuce reaguje – v interakci s učitelem nebo s ostatními „žáky“, další výše zmiňované rozvoje (pohybový, terapeutický, estetický) netvoří primární linii. Zároveň by měl splňovat učitel i celý průběh výuky určité podmínky a dodržovat jisté zákonitosti.

2 VÝZKUMNÁ ČÁST

2.1 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumné části práce je zjistit, jak učitelé využívají hry, kolik času jim věnují a jaké druhy her používají. Budu pozorovat výuku anglického jazyka ve třech různých školách a sledovat, jakým stylem se děti seznamují s anglickým jazykem. Dále bych se chtěla zabývat dětmi, jejich reflexí výuky a her a v té souvislosti i jejich motivací k poznávání cizího jazyka jak během lekcí v mateřské škole, tak i mimo ni. Na základě poznatků vyplývajících z pozorování průběhu lekcí a z rozhovorů s učiteli, rodiči a dětmi bude navržena a odučena hodina podporující motivaci dětí k poznávání cizího jazyka, kterou zde také popíši. Následovat bude reflexe, ve které shrnu reakce, zaujetí dětí a jak působily hry na děti. Jména v tabulkách byla pozměněna z důvodu ochrany soukromí.

2.2 Výzkumné otázky

V pozorování, jakým způsobem jsou používány hry ve výuce, jsem se zaměřila na tato základní témata.

Jaké hry se používají?

K rozvoji jakých řečových dovedností a jazykových prostředků slouží?

Které z těchto her děti motivují k výuce?

2.3 Metodika

2.3.1 Kvalitativní výzkum

Jelikož hlavním cílem mé práce je sledovat využitelnost her ve výuce anglického jazyka a metodou bude pozorování a rozhovor, jde o kvalitativní výzkum. Kvůli objektivnosti a možnosti rozebrat hodiny z neutrálního hlediska budeme dvě pozorovatelky, kromě mě ještě učitelka němčiny s vystudovanou PF JČU a znalostí angličtiny na úrovni B2, má zkušenosti s učením dětí i dospělých. Protože budeme přítomny na hodinách anglického jazyka, půjde o zúčastněné a přímé pozorování. Půjde o pozorování třech různých mateřských škol, v každé z nich uvidíme dvě vyučovací jednotky v rozestupu od

jednoho týdne do jednoho měsíce (kvůli vnějším podmínkám nebylo možno určit si rozestup u všech školek stejný), jde tedy o pozorování krátkodobé. Pro odpovědi na výzkumné otázky využijeme metodu rozhovoru. Jedná se o polostrukturovaný rozhovor, kdy děti, rodiče a učitelé budou odpovídat na předem připravené otázky. Sběr dat byl prováděn formou terénních zápisů. Ve výsledcích budou zhodnoceny rozdíly mezi třemi skupinami a rozdíly respondentů v jednotlivých skupinách. Zápisky jsem porovnávala s kolegyní, která se mnou byla přítomna na všech pozorováních. Navzájem jsme si doplnily informace a shodly se na výsledcích pozorování.

2.4 Mateřská škola 1

V této MŠ jsou celkem tři třídy, dvě třídy dětí od tří do pěti let a jedna třída předškoláků. Každá třída má dvě místnosti, kde si děti hrají, v jedné z nich potom i spí, každá třída má jídelnu, kde probíhají svačiny a oběd.

Výuka anglického jazyka v této školce probíhá jednou za týden při ranních hrách. Externě sem dochází učitelka, která má maturitu z anglického jazyka, zkoušku CAE na vysoké škole a pobývala půl roku v Holandsku na studijním pobytu. Vystudovala andragogiku a má dokončeno obecné pedagogické minimum. Děti zde vyučuje druhým rokem, žádné jiné zkušenosti nemá. Jsou zde dvě skupiny dětí. Celkem je nahlášeno 11 dětí, ale málokdy se sejdou všichni. Skupiny jsou věkově smíšené. Děti mají možnost chodit od tří let, reálně jsou nejmladším čtyři. Výuka trvá půl hodiny a probíhá v jídelně. Paní učitelka se teprve na místě podle počtu dětí rozhoduje, zda bude vyučovat v jedné nebo ve dvou skupinách. Angličtina je zde učena podle učebnic Happy House z nakladatelství Oxford, je určena pro 1. třídu základní školy. Výuka má návaznost i v první třídě základní školy. Do místnosti lze přinést CD-přehrávač, při našem pozorování ho učitelka nevyužila, podle svých slov ho ale v některých hodinách, víceméně nepravidelně, zařazuje. Rodiče mají možnost podívat se do hodiny, ale až na výjimku toho nevyužívají. O hodině jsou informováni nepravidelně.

2.4.1 První pozorování

Při této hodině angličtiny používá paní učitelka učebnici Happy House z nakladatelství Oxford. Ve výuce bylo přítomno 5 dětí.

Tab. č. 1: Průběh hodiny

Činnosti	Učitel	Reakce dětí
Pozdrav 1 minuta	„Hello children.“	Hello. Všechny děti zvládly pozdravit.
Docházka 2 minuty	„Kačenko are you here?“ Kačenko, jsi tady?	Yes; u dítěte, které tam nebylo, měly říci No.
Počítání od 1- 10 2 minuty	„How many fingers have we got?“ Kolik máme prstů?	Všechny děti společně s paní učitelkou napočítaly do deseti.
Opakování barev podle obrázkových karet. 2 minuty	„What colour is it?“ Jaká je to barva?	Děti odpovídaly jedním slovem, např. blue – modrá.
Opakování hraček podle učebnice. 2 minuty	Paní učitelka ukázala na hračku a zeptala se: „What is it?“ Co je to?	Děti jedním slovem odpovídaly: „A train.“ Vlak.
Dávání pastelek do plechovky podle barvy, kterou zadala učitelka. 2 minuty	„Put the yellow pencils into the box.“ Dej žlutou pastelku do krabičky.	Šlo o pasivní procvičování slovní zásoby.
Počítání pastelek podle barvy. 2 minuty	„How many yellow pencils?“ Kolik žlutých pastelek?	Děti počítaly společně i s paní učitelkou.
Vybarvování z učebnice. 15 minut	„The train is blue.“ Vlak je modrý.	Děti vybarvovaly podle daných instrukcí.

2.4.2 Reflexe

Ráda bych se zaměřila v každé reflexi na tyto body:

1. Rozmanitost hodiny
2. Reakce dětí v angličtině
3. Zaujetí dětí
4. Využití her (bude rozebráno při druhé reflexi)

Rozmanitost hodiny

Jednalo se o hodinu opakovací, kromě pravidelných rituálů (pozdravy a docházka) byla zaměřena na témata výčet číslic, barev a hraček, krátká spojení přídavných jmen označujících barvy a podstatných označujících hračky.

Paní učitelka využívala hlavně slovní aktivity. Veškeré činnosti byly situovány u stolků. Velkou část zabralo vybarvování. Všechny aktivity byly ústní, s minimem pohybu. Děti byly vedeny k automatickým odpovědím typu „a blue car“. Zvolený typ aktivit nebyl zaměřen na variabilitu (varianty a red car, a yellow car).

Reakce dětí v angličtině

Reakce dětí, jak vidíme, v tabulce č. 1 byly tedy většinou jednoslovné. Někdy nevěděly odpověď vůbec, paní učitelka jim pomáhala.

Zaujetí dětí

Už při příchodu dětí bylo znát, že angličtinu berou jako jednu z aktivit, které jsou součástí jejich školkového dne – bez zvláštního zaujetí nebo výrazného těšení, reakce na paní učitelku byly neutrální.

Hodinu ovlivnila soustředěnost dětí – zprvu dobrá, přibližně ve druhé třetině ovšem už rapidně poklesla. Motivačně dobře na děti působilo počítání nebo opakování barev – záležitost, kterou lehce zvládaly. Z nabízených aktivit je pak jednoznačně nejvíce zaujalo dávání pastelek do krabičky nebo kontrolování učitelky, jestli hračka, kterou drží, je ta, kterou pojmenovala. Naopak opakování hraček a spojování s barvou bylo zdouhavé, děti zprvu dlouho nechápaly zadání, učitelka používala metodu drilu (zde bezúčelnou). Ve výrazné míře se to potom projevilo v poslední části – vybarvování –

kdy děti musely čekat jedno na druhé, až bude vybarven jeden obrázek podle přesně daného schématu (které nutně nevyžadovalo ani zadání v učebnici), teprve potom mohly malovat dál.

2.4.3 Druhé pozorování

Tab. č. 2: Průběh hodiny

Činnosti	Učitel	Reakce dětí
Pozdrav 1 minuta	„Hello children.“	„Hello.“
Docházka 2 minuty	„Kačenko are you here?“ Kačenko, jsi tady?	„Yes“; u dítěte, které tam nebylo, měly říci „No.“
Slovní aktivita – obrázkové karty uprostřed stolu. 3 minuty	„Aničko, take a red doll. What colour is it?“ Aničko, vezmi si panenku. Jakou má barvu?	Děti vybíraly správný obrázek. Na barvu odpověděly jedním slovem.
Hra – hádanky. 5 minut	„Verunko, what is it? A guitar?“ Verunko, co je to? Kytara?	Děti odpovídaly „Yes, No“.
Hra 5 minut	„What is it? A train?“ Co je to? Vlak?	Yes X No reakce.
Vybarvování z učebnice. 15 minut		Děti vybarvovaly.

2.4.4 Reflexe

Rozmanitost hodiny

Hodina byla zaměřena na slovní zásobu - hračky. Rozhodně byla tato hodina živější než předchozí. Přesto děti seděly celou dobu u stolků a půl lekce jim zabralo vybarvování. Učitelka využívala hry slovní, pomocí obrázkových karet.

Reakce dětí v angličtině

Děti kromě pozdravu a představení se reagovaly jednoslovně. Jakmile měly odpovídat přímo daným slovíčkem, měly problém, proto učitelka volila převážně odpovědi Yes X No. Ano X ne.

Zaujetí dětí

Hodina byla hravější a více akční. Bylo to znát na soustředěnosti dětí, která byla lepší, než minulou hodinu. Nejvíce je zaujala hra, kde měly říkat odpovědi podle toho, jestli učitelka držela správnou hračku, jakou řekla. Opravování paní učitelky je bavilo. Přesto dětem zabralo 15 minut vybarvování v učebnici, bylo to pro ně dlouhé a projevilo se to na jejich vyrušování.

Využití her

- Hry s obrázkovými kartami

Pomůcky: karty s danou slovní zásobou, v tomto případě barvy a hračky.

Cíl: opakovat barvy, hračky, upevnit slovní zásobu

- Otázka „What is it?“ Co je to? Děti odpovídají, co vidí na obrázku.
- „Aničko, take a red car.“ Aničko, vezmi si červené auto. Dítě zde nereaguje ústně, ale podle instrukce si vezme správnou kartu, jde o pasivní porozumění.

- Hry slovní

Pomůcky: pastelky, obrázkové karty

Cíl: Procvičování určité slovní zásoby, porozumění instrukcím.

- „Put the yellow pencils into the box.“ Dej do krabičky žluté pastelky. Děti třídily pastelky podle instrukcí.

-Hádanky - Děti si vybraly obrázkové karty a nikomu je neukazovaly. Poté se učitelka zeptala: „Verunko, what is it? A guitar?“ Verunko, co je to? Kytara? Děti hádaly co je na jiných kartách, ne na jejich. Děti odpovídaly Yes X No.

- True X False, Pravda X lež – paní učitelka držela obrázek nějaké hračky a řekla název té samé nebo jiný. Děti měly reagovat Yes – pravda, název se shoduje s obrázkem, nebo No – lež, název se neshoduje.

Hry s obrázkovými kartami zabraly celkem 10 minut. Hry slovní trvaly 14 minut. Celkem tedy hry z hodinového vyučování (počítáme-li obě pozorované lekce dohromady) zabraly 24 minut. Děti nejvíce zaujala hra pravda X lež, tím, že měly reagovat Ano X Ne, byly děti úspěšné.

2.4.5 Závěr

Učitelka ve školce 1 striktně využívala učebnici pro 1. třídu, největší část hodiny zabralo při obou našich pozorováních vybarvování. Děti nejvíce reagovaly na hravé aktivity, ty zabraly 24 minut (pastelky, hračky, skrývání obrázků), znatelně se u nich zvýšila koncentrace i motivace. Přesto byly hry velice sedavé, děti mnohdy na instrukce neuměly reagovat a vyžadovaly pomoc. Při drilových cvičeních se rozptylovaly, vybarvování vnímaly jako nutnost. Na otázku v rozhovorech, jakou hru mají děti nejraději, odpověděly, že hry nehrají. Zde je však třeba zmínit, že vnímání her dětmi a vnímání her z didaktického pohledu se může lišit – činnost, kterou lze z hlediska teorie zařadit mezi hry, je dětmi vnímána jako běžná aktivita, kterou jako hru nevyhodnotí. Nicméně tato odpověď může (není to nutnou podmínkou) svědčit o nižší motivaci. Učitelka mluvila většinou česky, případně vyslovila zadání prvně česky, potom anglicky. S kolegyní jsme se shodly, že hodina působila staticky, částečně vnějšími okolnostmi (nebyl prostor pro větší pohyb), částečně zvolenými aktivitami a způsobem jejich provedení, striktního držení se nevhodné učebnice.

Návrh na obměnu hodiny, aby zde byly při využití stejných metod více zapojeny hry: Na hodinách byla výrazně používána metoda drilu. Průvodce metodikou výuky angličtiny v MŠ (2008) ji doporučuje pro upevnění nové neznámé slovní zásoby, a sice zábavným a hravým způsobem (já jsem pro potřeby této práce využila dril např. ve své vyučovací hodině – při hře sestavování řad dle pokynů – viz příslušná kapitola). Vymalovávání samo o sobě nepatří do kategorie her, ale může se stát součástí hry a podpořit motivaci. I kreslení dle Slatterové a Willisové (2003) patří do činností, které můžeme využívat ve výuce angličtiny, a jdou udělat zábavným způsobem, např. mohou

dokreslovat, co chybí obrázku, hádání, kdo co nakreslil nebo obtahování věcí, námi vytečkovaných. Podle Norimberských doporučení (2010) by měla výuka angličtiny probíhat hravým způsobem. Činnosti by se měly často střídát, protože se děti dokáží soustředit jen pár minut. (Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole, 2008)

2.5 Mateřská škola 2

Tato mateřská škola má dvě třídy. Jsou to třídy věkově smíšené. Na angličtinu mají možnost přihlásit se děti *od 3 let*. V této mateřské škole to je šest dětí. Angličtina se zde vyučuje 1X za týden, odpoledne po odpočínutí. Lekce trvá od čtvrt do tři čtvrtě na čtyři. Výuka probíhá v prvním patře budovy, kde mají k dispozici místnost druhé třídy. Den je nepravidelný, protože učitel je externí a pracuje na směny. Ten má maturitní zkoušku z anglického jazyka, zkoušku z angličtiny na vysoké škole a zkoušku na vyšší odborné škole, která byla na úrovni B2. Má vystudovanou pedagogickou fakultu, ale tuto práci nikdy nevykonával. V této školce učí již třetím rokem.

Hodiny si sestavuje sám, nepoužívá žádné podpůrné materiály. Náměty pro hry a básničky získává z knihy Angličtina pro předškoláky. (Henková, 2010) Okruh slovní zásoby určuje podle věcí, které jsou dětem nejbližší (barvy, části těla, číslice, ovoce, jídlo...). Básničky jsou rytmizované, nejde o písničky s melodií. Účast rodičů na hodině není doporučována, většinou čekají na děti v přízemí a mají možnost se učitele zeptat na aktivity.

2.5.1 První pozorování

Tab. č. 2: Průběh hodiny

Činnosti	Učitel	Reakce dětí
Přivítání 3 minuty	„Hello.“ „How are you?“ – Jak se máš?	„Hello.“ „I'm fine.“ Mám se dobře.
Básnička o číslech 2 minuty	„One, two, three, hop.“	Děti říkaly celou básničku.
Básnička o zajíčkách Pohybová, rytmizační aktivita. 5 minut.	„All the little bunnies hop, hop, hop.“	Děti doprovázejí básničku pohybem.
Hra – roční období 5 minut	„Who is winter?“ Kdo je zima?	Děti v této aktivitě nemluví, hlásí se.
Učení nové slovní zásoby podle obrázků. 10 minut	„a bread“ – chleba.	Děti opakují slovíčka po učiteli.
	“ What is it?“ Co je to?	Děti odpovídají jedním slovem. „A bread“ – chleba.
	„Who has a lolipop?“ Kdo má lízátko?	„Andrejka“
Hra – Mr. Stork lost his cap. 5 minut	„Mr. Stork lost his cap, the colour was yellow.“	Děti ukazují příslušné barvy.

2.5.2 Reflexe

Rozmanitost hodiny

Hodina byla od začátku do konce velmi aktivní a pohybově zaměřená. Činnosti byly vyvážené. Pohybové aktivity střídaly klidnější hry, kde se děti musely více soustředit. Učení nové slovní zásoby probíhalo od jednoduššího ke složitějšímu. Nejdříve měly děti opakovat slovíčka, pak už samy odpovídat jedním slovem na otázku. Poslední aktivitou spojenou s novými slovíčky bylo vnímání nejen svého obrázku, ale i obrázků ostatních dětí. Poslední pohybovou hrou byla hra, kterou již děti znají, hrají ji i v češtině.

Reakce dětí v angličtině

Velmi mě překvapily reakce dětí, které byly ze začátku v celých větách. Všechny děti zvládly perfektně odpovědět na pozdrav a na otázku „Jak se máš?“

Básničky, které následovaly, znaly děti nazpaměť. Doprovázely je pohybem. U hry Little bunny se děti přidávaly na slovíčka, která pro ně byla jednodušší, například hop, stop, little bunnies.

Z reakcí dětí je zřetelné, že znají a rozumí slovní zásobě, kterou procvičují. Je to patrné i z reakcí při výběru hry nebo při otázkách pana učitele. Například, když se jednalo o přiřazení ročních období k jednotlivcům, tak na otázku pana učitele, „Who wants to be summer?“, klouček reagoval: „Já chci být teplo.“

Zaujetí dětí

Již při vstupu pana učitele bylo patrné, že ho děti vnímají velice pozitivně, těší se na angličtinu.

Děti byly velmi soustředěné, všechny děti se aktivně účastnily. Jedna dívka byla zdrženlivá, důvodem však bylo, že na angličtinu začala chodit teprve nedávno. Té se pan učitel věnoval velmi individuálně, při básničkách stál u ní, zatímco se ostatní děti pohybovaly v prostoru.

Při učení se nové zásoby bylo po 5 minutách vidět, že se dětská koncentrace snižuje. Proto pan učitel i u tohoto druhu činnosti měnil aktivity.

Nejvíce se děti těšily na hru Mr. Stork lost his cap, kterou již zmiňovaly v průběhu hodiny a kterou jim učitel slíbil na konec.

2.5.3 Druhé pozorování

Tab. č. 3: Průběh hodiny

Činnosti	Učitel	Reakce dětí
Básničky s pohybem 15 minut	„One, two three, hop.“	Děti říkaly celé znění básniček.
	Sit down, stand up.	
	Look at the ceiling, look at the floor.	
	Rain is falling, falling down.	
	The wind is blowing.	
Opakování ovoce podle obrázků. 5 minut	„What is it?“ Co je to?	„A lemon.“ Citrón.
	„Who likes a banana?“	Děti se pouze hlásí.
	„Do you like a banana?“	„Yes, No.“
Rozpoznávání jednotného a množného čísla pomocí prstů. 1 minuta	„One banana – jeden banán Více banánů, dva – two bananas“	Nevyžadovala se reakce od dětí.
Podávání správného obrázku podle instrukcí. 4 minuty	„Give me a lemon.“ Správný obrázek – „Yes.“ Nesprávný – „No.“	Děti vybíraly správný obrázek.
Mr. Stork lost his cap. Pohybová hra 5 minut.	„Mr. Stork lost his cap, the colour was yellow.“ Pan čáp ztratil čepičku, měla barvu, barvičku, žlutou.	Děti poslouchají barvu a ukazují předměty té barvy.

2.5.4 Reflexe

Rozmanitost hodiny

V hodině angličtiny jsou hlavně využívány básničky s pohybem. Děti jsou aktivní. Při opakování ovoce se mění aktivity a není to nudné a stereotypní. Při poklesu soustředěnosti zařadí pan učitel opět pohybovou hru.

Reakce dětí v angličtině

Na začátku děti říkaly pět básniček a všechny je znaly velmi dobře nazpaměť. Děti reagují na požadavky učitele, na jeho pokyny.

Zaujetí dětí

Nejvíce se děti těší na hry a básničky. To je vidět z jejich reakce, když už během hodiny samy navrhnou, jakou básničku nebo hru by si chtěly zahrát. Některé básničky opakují víckrát za sebou, přesto je vidět nadšení, s jakým je říkají. Za zvláštní zmínku stojí osobnost učitele. Ačkoli děti přišly už ze školky velmi živé a nesoustředěné, reagoval s lehkostí, nedirektivně, přesto je dokázal zaujmout, reagovat na jejich potřeby, měnit aktivity a děti ho byly schopny celou dobu sledovat, naopak mu samy pomáhaly ve výběru her a aktivit, které by si přály. Dle pozorování i neformálního rozhovoru s paní ředitelkou i s rodiči lze tvrdit, že velkou roli hraje i fakt, že jde o muže (v jinak feminizovaném pracovišti).

Využití her

- Pohybově-rytmizační hry – využití básniček s pohybem

Pomůcky: žádné

Cíl: opakování slovní zásoby

-One, two, three, hop

-All the little bunnies hop, hop, hop

-Sit down/, stand up

-Look at the ceiling

-Rain is falling, falling down

-Wind is blowing

- Slovní

Pomůcky: žádné

Cíl: opakování a ukotvení slovní zásoby

Hra roční období - Pan učitel řekl dětem, kdo bude jaro, léto, podzim a zima. Poté se ptal: „Who is winter? Kdo je zima?“ Správné dítě, kdo je jaro, se přihlásí.

- Hry s obrázky

Pomůcky: obrázkové karty nebo obrázky určité slovní zásoby

Cíl: učení a procvičování nových slovíček

-Pan učitel ukáže obrázek a poví slovíčko – „an ice cream,“ děti opakují po učiteli

-Učitel rozdá obrázky a ptá se: „What is it?“ Děti odpovídají, co vidí na obrázku.

-Učitel rozdá obrázky a ptá se: „Who has a lilipop?“ Kdo má lízátko? Děti se podívají, kdo z kamarádů má daný obrázek a řeknou jeho jméno.

-„Who likes a banana?“ Kdo má rád banán, ptá se učitel. Děti se hlásí.

-„Give me a lemon.“ Podej mi citrón. Děti podávají učiteli tu kartu, kterou řekne.

- Pohybové hry

Pomůcky: žádné

Cíl: opakování barev

-Mr. Stork lost his cap and it's colour was yellow. V české verzi jde o hru Pan čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku – žlutou. Děti chodí po třídě a hledají věci, které jsou žluté.

22 minut z hodinového pozorování zabraly básničky s pohybem. 20 minut hry s obrázkovými kartami, 5 minut hry slovní a 10 minut hry pohybové. Nejvíce děti bavilo propojení angličtiny a pohybu.

2.5.5 Závěr

Pan učitel je pozitivně naladěný a bere v úvahu individuální zvláštnosti dětí. Zmínila bych pro příklad holčičku, která začala chodit nedávno. Pan učitel jí pomáhá, motivuje ji, více věcí jí překládá, při hře Pan čáp ztratil čepičku, chodil s ní a hledali barvu společně. Podporuje doporučení, že učitel by měl navázat příjemný vztah s dětmi a brát ohled na individuální zvláštnosti dětí. (Norimberská doporučení, 2010)

Učitel mluvil často anglicky, při řešení problémů česky. Učitel využívá celou škálu her. Nejvíce času z hodinového pozorování zabraly básničky s pohybem, bylo to 22 minut. Děti je perfektně zvládaly. Je vidět, jak sám učitel říká, že je často opakují. Hennová říká, že opakování je důležité pro pocit bezpečí a zvyšuje sebevědomí u dětí. (Hennová, 2010)

Děti si jsou jisty tím, co říkají. Slovní zásobu, kterou mají upevněnou, snadno převádějí do češtiny a naopak. Hry pomocí obrázkových karet se nejvíce využívají při seznamování s novou slovní zásobou. Tyto aktivity zabraly z hodinového pozorování 20 minut. Děti během her reagují a samy navrhnou hry nebo básničky, které by si chtěly zahrát. Názvy vždy říkají anglicky. Činnosti se střídají, jsou zde hry klidné, ale po sedavé činnosti učitel zařazuje hry s pohybem. Učitel během pozorování vždy velice dobře rozpoznal, kdy je třeba změnit činnost, převážně z důvodu snížené soustředěnosti a koncentrace.

Hodina byla velmi aktivní, děti byly většinu času v pohybu, reagovaly zcela spontánně, odpovídaly, a když nevěděly, nebály se, nestyděly se říci, že nevědí. S kolegyní jsme se shodly, že jde o výuku, která značně využívá hry, má spád, děti jsou zaujaté a motivované. Ačkoli hodina může zvenčí působit hlučně, má svou strukturu a řád, učitel je schopen reagovat i na nenadálé situace.

2.6 Mateřská škola 3

Tato mateřská škola je situovaná ve vesnici blízko většího města. Pracuje s prvky Marie Montessoriové. Na angličtinu zde chodí všechny děti, výuka probíhá jednou týdně. Jedna lekce trvá hodinu. Učitelka to však nemusí striktně dodržovat, protože to nenarušuje běžný program školky, děti jdou po angličtině ven. Paní učitelka dochází externě, je to jedna z maminek, jejíž dítě školku navštěvuje. Tři roky pobývala v Anglii, poté si udělala státní zkoušku, nemá pedagogické vzdělání. Absolvovala několik seminářů týkajících se výuky angličtiny v mateřské škole. Na angličtině je vždy přítomna i paní učitelka ze školky. Výuka probíhá v jedné ze tříd. Prostory jsou velké, mají k dispozici projektor.

Paní učitelka si sestavuje hodiny sama, nedrží se striktně žádných materiálů. Slovní zásobu vybírá podle toho, co děti obklopuje a co jim je nejbližší. Básničky čerpá

z internetu, ale také z knihy Angličtina v říkadlech, autor Jana Hanšpachová, Zdeňka Křížová.

2.6.1 První pozorování

Tab. č. 4 – Průběh hodiny

činnosti	Co řekla paní učitelka	Reakce dětí
Úvodní rituál, písnička Snowflake Téměř 15 minut.	„Hello children, come to me.“	Chození po elipse a zpívání.
Představení se, rytimizace 3 minuty.	„I am Klára.“ Tleskali do rytmu.	Každé dítě řeklo: „I am ...“
Zpěv písniček s pohybem. 10 minut	„Tak si zazpíváme.“ Indians The wheels on the bus. Clap your hands.	Děti zpívaly a ukazovaly.
Opakování barev. Hledání barev po třídě, básnička. 10 minut	„Yellow.“	Děti našly věci dané barvy. Říkání básničky.
Didaktická hra „Myšičky“ 15 minut.	„Zahrajeme si myšičky.“	„Little mouse, little mouse are you in the red house?“
Didaktická hra – barevná káča. 5 minut	Paní učitelka pouze oznámila, že si zahrají ještě káču.	Děti řekly barvu, která spadla.
Učení se sloves. TPR aktivita 7 minut	„Jump“ - skočila	Děti napodobovaly pohyb a někdy i slovo.
Zpěv písniček a sledování projekce. 10 minut	Učitelka řekla česky, že si zazpívají.	Děti zpívaly s pohybem.

2.6.2 Reflexe

Rozmanitost hodiny

Výuka angličtiny zde probíhá velmi rozmanitým způsobem. Často se střídají aktivity. Od klidného rituálu se přecházelo přes rytmizaci, při které se děti představovaly, až po písničky a básničky. Děti jsou celou hodinu v pohybu, aktivní. Celá výuka probíhá formou hry. Děti jsou seznamovány i s novou slovní zásobou pomocí hry. Často jsou zde využívány hry hudebně pohybové, kdy paní učitelka začne zpívat nebo říkat básničku a děti se automaticky přidají.

Reakce dětí v angličtině

Děti byly schopny říkat celé básničky. Velmi dobře znaly slova, básničky doprovázely pohybem. Děti perfektně znaly pozdravy, dokázaly se představit, uměly poznat barvy a říci, která barva to je – to se potvrdilo v různých aktivitách. Když děti navrhovaly básničky nebo písničky, názvy říkaly v angličtině. Při aktivitách, které děti opakuji (hry, písničky...), děti dokázaly mluvit v celých větách, např. u hry „myšičky“ ťukají a ptají se: Little mouse, little mouse, are you in the red house? – Malá myško, jsi v červeném domečku? Je vidět, že děti rozumí obsahu, protože reagují podle toho, co říkají. U nové slovní zásoby děti reagovaly většinou jedním slovem, přestože po nich učitelka chtěla celou frázi, např. jump over the ball – skoč přes míč, děti řekly jen jump – skoč.

Zaujetí dětí

Děti byly celou dobu vtaženy do dění. Při úvodním rituálu, kdy děti chodí po elipse, seděly ze začátku čtyři stranou, ale i ty se postupně zapojovaly do zpívání písničky a chození po elipse. Děti výuka baví, známkou toho je, že samy přicházejí s nápady, co zpívat. Jsou děti, které se zapojují méně, nejsou nuceni se zapojovat všichni. Když se nechtějí účastnit té které aktivity, sedí stranou a jsou potichu, aby nerušily ostatní – respekt k aktivitě ostatních je jim vštěpován celkovým pojetím školky, není vybudováván pouze při angličtině. Při této hodině bylo přítomno 12 dětí, z toho v průběhu výuky seděly stranou 2 nebo 3. Děti velice bavila hra „myšičky“, kterou vydržely zaujatě hrát 15 minut. Pokles soustředěnosti jsem zaznamenala při učení se nové slovní zásoby, přestože se děti snažily být aktivní. Nových informací se objevilo hodně najednou, navíc spojených do složitějších celků, paní učitelka proto hru ve

vhodnou chvíli zkrátila a zakončila s tím, že si děti mohou vzít obrázky se slovní zásobou domů a že se k tomu vrátí jinou hodinu. Na konec se děti dívaly na projekci, kde sledovaly písničky. To je trochu odvádělo od zpěvu, ale přesto opět samy navrhovaly písničky, které by rády viděly. Učitelka se je přitom však stále snažila iniciovat k pohybu v souladu s textem.

2.6.3 Druhé pozorování

Tab. č. 5 – Průběh hodiny

Činnosti	Co řekla učitelka	Reakce dětí
Úvodní rituál, písnička Snowflake Téměř 10 minut.	„Hello children, come to me.“	Děti chodily po elipse a zpívaly písničku.
Písnička Ten little indians. 1 minuta	„Tak a teď spočítáme indiány.“	Děti napočítaly do 10.
Head, shouldres, knees and toes. 1 minuta	„Tak a procvičíme si tělo.“	Děti zpívaly a přitom ukazovaly části těla.
Básnička Dady finger. 1 minuta	Paní učitelka hned po písničce začala říkat básničku.	Děti říkaly básničku s učitelkou a ukazovaly jednotlivé prsty.
Procvičování částí těla i s předložkou in, out. TPR aktivita 5 minut	„Leg in“ – učitelka dala nohu do kruhu, „leg out“ – učitelka dala nohu z kruhu.	Děti dělaly to, co zaznělo v pokynech.
2 básničky s pohybem Little finger, Point your finger up 2 minuty	Paní učitelka říkala básničky a přitom ukazovala.	Děti se přidaly.
Učení nových slovíček TPR aktivita 10 minut	„Squeeze“ – zmačkej.	Děti napodobovaly paní učitelku a opakovaly slovíčka.
Didaktická -slovní hra „Myšičky“ Probíhala ve dvou skupinách. 15 minut.	Instrukce řekla paní učitelka v češtině.	„Little mouse, little mouse are you in the red house?
Didaktická hra, slovní – barevná káča. 5 minut	Paní učitelka pouze oznámila, že si zahrají ještě káču.	„Blue.“ – jakákoli jiná barva
Zpívání písniček, projekce. 5 minut	„Děti, teď si zazpíváme pár písniček.“	Děti zpívaly písničky.

2.6.4 Reflexe

Rozmanitost hodiny a využití her

Hodina byla opět velice rozmanitá, paní učitelka využívala celou škálu činností. Průběh hodiny není stereotypní, činnosti se střídají. Střídají se aktivity klidné a pohybové. Učitelka využívá hry k seznámení s novou slovní zásobou. Dochází k tomu nenásilnou formou, např. dnes využily barevný papír, který mačkaly, rolovaly, dělaly z něj míček, se kterým už pak následovaly další činnosti – přeskokování, třídění podle barev...

Velice často využívá učitelka písničky, které jsou doprovázeny pohybem. Od drilu při učení se nového textu přechází k porozumění a variabilitě.

Reakce dětí v angličtině

Činnosti, které děti často opakují, perfektně ovládají, a to nejen z paměti odříkat nebo odzpívat text, ale také tomu rozumí. Např. u písničky Head, shouldres, knees and toes – hlava, ramena, kolena, palce. Písničky umějí zazpívat, ukazují na části těla. Další aktivitou, kde procvičovaly části těla, bylo spojení s předložkou. Head in – hlava dovnitř, head out – hlava ven, činnost byla opět spojená s pohybem a navíc děti samy říkaly části těl. U nové slovní zásoby děti vyjmenovávaly jednotlivá slovíčka a pak spojovaly přídavné a podstatné jméno – red ball (červený míč). Při hrách mluví děti celými větami.

Zaujetí dětí

Děti byly výukou zaujaty od začátku do konce. Pár dětí se střídá stranou, když se nechtějí zapojit, většinou dvě nebo tři. Písničky a básničky je moc baví. Včetně klidné hry „Myšičky“, paní učitelka si je zde vědoma, že schovávat myšky musí děti, nikoli ona, tím udržuje jisté napětí a očekávání, kdo bude skrývat zvířátka příště. Děti rády hrají jak hry klidné – myšičky, tak pohybové – například hudebně pohybové.

Využití her

- Hudebně pohybové

Pomůcky: nemusí být, projektor, internet

Cíl: úvodní rituál – přivítání se, procvičení určité slovní zásoby, odreagování

- Snowflake – byl to úvodní rituál, děti se chytily za ruce, zpívaly a chodily po elipse.
- Indians
- The wheels on the bus.
- Clap your hands.
- Ten little Indians.
- Head, shouldres, knees and toes.
- Zpívali i další písničky, které zároveň viděly na projektoru na konci hodiny.

- Básničky s pohybem a rytmicí

Pomůcky: žádné

Cíl: opakovat slovní zásobu

- Rytmicizace jména – děti seděly v kruhu a paní učitelka začala u sebe a říkala: „I am Klára.“ Přitom tleskala do rytmu. Postupovalo se po kruhu a každý se představil a řekl své jméno, u toho vždy tleskali do rytmu.
- Black, black, black, touch your back
- Dady finger
- Little finger
- Point your finger

- Slovní hry

Pomůcky: barevná káča, barevné domečky a myšky

Cíl: procvičení barev

- Hledání barev – paní učitelka řekla barvu v anglickém jazyce a děti měly po třídě najít nějakou věc té barvy.
 - Barevná káča – Děti zatočily barevnou káčou a na jakou barvu to spadlo, tu řekly v angličtině.
 - Myšky – paní učitelka rozdala do kruhu různě barevné domečky. Děti se otočily, zavřely oči a jedno z nich schovalo myšičky (přibližně poloviční počet, než bylo domků) pod domečky. Děti otevřely oči a první se zeptalo: „Little mouse, little mouse are you in the red house?“ Malá myško, malá myško, jsi v červeném domečku? Odkrylo červený domeček. Pokud tam myška byla, nechalo si ji, pokud ne, nic se nestalo a hrálo další dítě.
 - Yellow ball - Spojení podstatného a přídavného jména. Slovní a pohybová hra. „Come to me, who has got the yellow ball.“ Pojdte ke mně vy, co máte žlutý míček. Děti chodily po elipse a na zavolanou (musely poznat, že mají správnou barvu) přišly do kruhu. Řekly spojení barvy a míčku – yellow ball – žlutý míček. Pracovaly s míčkem, který si samy udělaly.
- TPR – total physical response

Cíl: procvičovat slovní zásobu, učení se nové slovní zásoby

- Slovesa – děti se učily nová slovíčka. Paní učitelka řekla sloveso a společně provedly činnost, např. řekla: „Jump“ – skoč a všichni skočili. Nemuseli opakovat, ale když chtěli, tak mohli. Většina dětí činnosti prováděla i opakovala.
- Leg in, leg out – děti stály na elipse a nejdříve si zopakovaly části těla. Pak paní učitelka řekla: „Leg in“ – nohu dovnitř, a děti daly nohu do kruhu. Když řekla: „leg out“ – nohu ven, tak se děti vytočily ven z kruhu a nohu daly ven. Takto se může vystřídat tolik částí, kolik děti znají a mohou se takto učit také nové části těla. Děti už samy říkaly části těla.

- Nová slovní zásoba – paní učitelka dětem rozdala barevné papíry a řekla: „squeeze“ – zmačkejte, dělala činnost a děti s ní. Papíry zmačkaly a udělaly si míčky. Pak s těmito míčky dále pracovaly. Učitelka řekla, co s ním mají udělat, a společně pohyb udělaly. Squeeze – mačkat, roll the ball – koulet míček, Put the ball up – dej míč nahoru, Put the ball down – dej míč dolů, Jump over the ball – přeskoč míč, Take it in your hand – vezmi ho do ruky.

2.6.5 Závěr

Tyto hodiny, které jsem viděla, splňovaly všechna kritéria pro rané osvojování cizího jazyka. Podle Dolákové (2012) je to hlavně učitelova dobrá znalost angličtiny, používání různých jazykových útvarů – paní učitelka zde používá básničky, písničky, dramatizaci písniček a často využívá poslech. Aktivity jsou plánované přiměřeně věku dítěte a jeho schopnostem. Děti nejsou přetěžovány, mají radost z aktivit a jejich jazykové schopnosti se rozvíjejí. Přestože od začátku roku, kdy začaly s osvojováním cizího jazyka, se věnují základním tématům (barvy, počítání, tělo), nenudí se, často opakují a ukotvují tak osvojenou slovní zásobu. Jak píše Smolíková (2006): „Co se týče rozsahu látky, méně je více.“ Byť by se někomu mohlo zdát, že toho děti za rok moc neprobraly, to, co umí, znají dobře, rozumí významu a dokáží používat slovní zásobu ve vhodných situacích. Pomáhají jim rituály – úvodní písnička „Snowflake“ a zařazení projekce s písničkami na závěr, kdy už děti neudrží plnou soustředěnost – zároveň to slouží po celou hodinu jako motivace, děti se těší, projekce jim navíc přináší magické kouzlo techniky.

52 minut z dvouhodinového pozorování zabraly hry hudebně pohybové. Je to dané také úvodním rituálem „Snowflake“, který z těchto 52 minut zabral 25 minut. 6 minut básničky s rytmizací. 55 minut zabraly hry slovní. Je však opět třeba zmínit, že z těchto 55 minut zabrala hra „Myšičky“ půl hodiny, přesto byly děti plně očekávání, kde bude myška schovaná, a byly koncentrované. I v některých slovních hrách byl zařazen pohyb, nebylo to pouhé sezení a opakování slovíček. 22 minut zabraly TPR aktivity, které sloužily hlavně k učení nové slovní zásoby, bylo to opět spojeno s pohybem.

Doláková (2012) také doporučuje zapojení rodičů. To zde probíhá prostřednictvím interního facebooku. Už z povahy školky funguje úzká spolupráce a zapojení rodičů do

života MŠ, rodiče jsou aktivizováni. Tím, že si vyhledali alternativu – Montessori, jsou ochotni pracovat s dětmi i doma, včetně opakování činností z hodin angličtiny. Z rozhovorů s rodiči vyplývá, že doma angličtinu procvičují, někteří se snaží mluvit anglicky (aspoň základní fráze), běžnou součástí jsou písničky, pexeso, básničky a sledování krátkých pohádek. Mají přehled, co se právě učí, jaké básničky procvičují.

Nevýhodou zdejší výuky může být počet dětí zabraňující volit typ individuálních aktivit, jež zaberou více času. S kolegyní jsme se shodly, že 60minutová lekce nepůsobí zdlouhavě a angličtina využívá ducha Montessori v tom ohledu, že děti do ničeho nenutí, pouze nabízí možnost, hravou formou. A ony – ačkoli se aktivity neúčastní a sedí stranou, stejně vnímají a dávají pozor, kdy začne činnost, která by pro ně byla zajímavější. Nestalo se, že by jedno dítě sedělo po celou dobu výuky.

2.7 Navržená vyučovací jednotka

Výuková jednotka je navržena pro děti, které se již angličtinu učí. Nesetkávají se s ní tedy poprvé. Aktivity jsou navrženy pro děti od 5 do 7 let. Výuka bude trvat 30 minut a činnosti budou prováděny formou hry. Cílem mé výukové jednotky je vzbudit aktivitu a zájem u dětí při činnostech. Hodina byla koncipována ve školce č. 1, kde předtím proběhlo pozorování. Přestože zde nepracuji, nejsem dětem neznámá, protože jsem je dříve angličtinu učila a chodila jsem do této školky na praxi, která byla povinná v rámci studia. Nepředpokládám tedy, že by děti se mnou nechtěly spolupracovat. Protože se učí angličtinu již třetím rokem, činnosti budou navrženy pro opakování základních věcí jako barvy, čísla, hračky a novou slovní zásobou budou čtyři přídavná jména – big – velký, small – malý, happy – veselý a sad – smutný. Při výuce bude opět přítomna kolegyně, která se se mnou účastnila pozorovacích hodin.

Hodina bude navržena podle bodů, které doporučuje Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole (2008), která vznikla za podpory MŠMT a která vyplývá z Národního plánu výuky cizích jazyků:

1. Presentace jazyka – Cílem této aktivity je představit novou slovní zásobu.

Na obrázcích budu mít nakreslené velké hračky a malé, veselé a smutné obličejy. Při prezentaci obrázků hodně gestikuluji a používám mimiku, aby děti lépe pochopily význam nových slovíček.

2. Dril - Cílem této aktivity je naučit děti novou slovní zásobu. Nová slovíčka však nemusí děti umět bezchybně.

-Opakujeme přídavná jména a názorně ukazujeme význam.

-Z udělaných velkých a malých čtverců sestavujeme řady podle pokynů, děti opakují.

-To samé děláme z veselých a smutných obličejů.

-Pak smícháme všechny pomůcky a střídáme velký, malý, smutný a veselý.

3. TPR aktivity – Cílem této aktivity je zábavnou formou procvičit slovní zásobu, která je pro děti nová.

-Podle mých instrukcí děti ukazují happy – tváří se vesele, sad – tváří se smutně, big – stoj na špičkách a ruce vzpažené, small – dřep.

-Známou písničku „When you happy and you know it“ předělám a budeme tam zpívat, v první sloce – happy – veselý – clap your hands – zatleskej, ve druhé sloce – sad – smutný – stamp your feet – zadupej, ve třetí sloce – small – malý – jump – skoč a ve čtvrté sloce – big – velký – shout huray – zakřič hurá.

-Zmelodizovaná říkanka, předvádím podle slov.

I'm happy, I'm happy,

I'm sad, I'm sad,

I'm big, I'm big,

I'm small, I'm small.

4. Hry pro všeobecné procvičení – Cílem těchto aktivit je procvičit, opakovat a ukotvit slovní zásobu, která je již probraná.

-Pexeso – hračky

-Mr. Stork lost his hat – Pan Čáp ztratil čepičku

-Písnička – Ten little Indians – Deset malých indiánů.

Těmto bodům bude předcházet přivítání (Hello) a vzájemné představení se formou rytmizace „I am Vladka, I am Petr.“

Reflexe

Na hodině bylo přítomno 5 dětí. Reflexi bych popisovala podle bodů, které jsem měla v přípravě.

1. Pozdrav a představení se – Všechny děti dokázaly pozdravit, pozdrav jsme víckrát opakovaly a přitom si hrály se silou hlasu. Děti pěkně reagovaly a braly to jako hru. Bez vysvětlení instrukcí jsem přešla hned na další aktivitu – vytleskávání jmen. Ze začátku děti nepochopily, že mají místo mého jména říkat jejich, aktivitu jsem tedy přerušila, vysvětlila jsem jim ji a opakovali jsme to. Děti to bavilo, všichni dokázali říci a vytleskat frázi - Já jsem Verunka. Protože je to bavilo, tak jsme hru opakovali dvakrát, ale zároveň to bylo nutné, protože děti hru neznaly a musely se soustředit i na rytmus i přemýšlet nad jménem. Opakováním se to upevnilo a byly si jistější.
2. Prezentace jazyka – bez vysvětlování jsem po úvodních aktivitách vzala obrázky, které jsem měla nachystané, a začala jim představovat přídavná jména. Nejdříve jsem říkala jen přídavná jména, pak jsme je spojili s hračkami, které znaly. Záměrně jsem vybrala známé hračky, aby nebylo nové slovní zásoby hodně. Děti si je pamatovaly, reagovaly na slovní zásobu z běžných hodin i na známá spojení s radostí, že je znají a mohou to ukázat. Začaly napodobovat i moje gesta a mimiku. Mluvila jsem převážně anglicky. Když jsem ukázala na obrázek a zeptala se jich – What is it? – Co je to?, tak začaly říkat a car – auto. Zeptala jsem se: „Is it big or small? – Je velké nebo malé, to jsem však doplnila gesty a děti jasně pochopily, na co se ptám. Myslím, že cíl seznámit děti s novou slovní zásobou byl splněn.
3. Dril – Dětem jsem předložila nejdříve smutné a veselé obličejy a česky jim vysvětlila, že budeme dělat řadu podle toho, jaké slovíčko jim řeknu. Každému dítěti jsem řekla výraz a ono mělo vybrat správný obrázek. Výraz jsem doplnila o mimiku. Děti neměly problém rozeznat veselý a smutný. Pěkně to zvládly, poté jsme celou tu řadu přeřikaly ústně, podle toho, jak byly seřazeny obrázky. To samé jsme pak dělali s řadou velký X malý. Dohromady jsme to již neřadili, aby se tato aktivita nestala příliš monotónní. Aktivita byly zaměřeny na dostatečné procvičení nové slovní zásoby. To se povedlo, poslední činnost jsem již neprováděla, bylo na dětech vidět, že by se už nesoustředily.

4. TPR aktivity – řekla jsem dětem anglicky: „stand up“ – stoupněte si a začala jsem bez instrukcí ukazovat, co budeme dělat u jednotlivých přídavných jmen. Děti se automaticky přidaly. Bavilo je to, smály se. Zaspívaly jsme si písničky, které jsem měla v plánu. Děti rády tleskají a pohybově znázorňují texty písní nebo básní a znovu jsem se v tom utvrdila. Nevýhodou bylo, že děti písničky neznají. Názor kolegyně je ten, že se měla písnička zaspívat ještě jednou, aby si ji upevnily, možná i na úkor druhé písničky. S tímto názorem se zcela neztotožňuji, protože první písnička byla dosti dlouhá a děti by nebavilo ji opakovat. Kdybych tam učila pravidelně, písničky bych zařazovala každou hodinu. Myslím si, že cíl procvičit novou slovní zásobu tak, aby to děti bavilo, byl splněn.
5. Hry pro všeobecné procvičování – Z koberce, kde probíhaly dosud všechny aktivity, jsme se přesunuli ke stolku. Myslím, že jsme mohli zůstat na koberci, protože pexeso jsem měla udělané dosti malé a děti na něj někdy nemohly dosáhnout. Před začátkem hry jsme prošli kartičky a zopakovali hračky, které byly v pexesu. Dětem jsem řekla česky, že budeme hrát pexeso. Při otáčení kartiček jsme říkali, co je na obrázku. Spojovali jsme tedy barvu a podstatné jméno. Dětem to šlo, přesto jsem se rozhodla hru ukončit, přišlo mi asi po 7 minutách, že už se děti nesoustředí. Nejmladší chlapec odmítl hrát pexeso hned na začátku. Svou roli zde hrál ten fakt, že jsme se nacházeli ve třídě, kde běžně nepobývá a viděl jiný druh hraček. Přesto nevyrušoval, vydržel sedět u stolku a pasivně aktivitu vnímal. Na závěr jsme si zahráli hru „Pan čáp ztratil čepičku“. Instrukce jsem jim řekla česky, protože jsem se domnívala, že tuto hru nikdy v angličtině nehrály. Vždy při požadavku určité barvy jsem zvedla požadovanou barevnou kartičku, aby si děti byly jisty, co mají ukázat. Dokonce i chlapec, který odmítal hrát pexeso, se znovu zapojil. Po této aktivitě jsme se rozloučili. Cílem těchto aktivit bylo procvičit již známou slovní zásobu a to se povedlo. Pro děti bylo příjemné zjištění, že to znají.

Hlavním, předem stanoveným cílem, bylo vzbudit aktivitu a zájem u dětí při činnostech ve výuce angličtiny. To se podařilo, děti velmi dobře spolupracovaly, byly aktivní a bylo zřetelné, že je to bavilo. Při změně aktivity soustředěně očekávaly, co bude následovat.

Při následném rozboru hodiny s kolegyní jsme narazily na odlišný názor, kdy kolegyni s její zkušeností ze základní, střední a jazykové školy chyběl v závěru shrnující opakovací moment (zopakování slovní zásoby big X small, happy X sad).

Můj názor je odlišný vzhledem k prvotnímu cíli – chtěla jsem děti pouze seznámit s touto slovní zásobou, nešlo o ukotvení a naučení. Důležitá byla opravdu aktivizace a vzbuzení zájmu – zde bych chtěla odkázat na Lojovou, která dokonce píše, že nezáleží na výsledku, hlavní je samotný hrový proces, ten je pro dítě důležitý a uspokojující. (Lojová 2005)

I v mé hodině jsem poznala, že největší úspěch měly aktivity, které byly spojené s pohybem. Tzn. písničky, přestože je děti moc neznaly, zpívaly je poprvé, a TPR aktivity. U slovních her musí být učitel velice vnímavý na unavitelnost a pokles soustředěnosti dětí a včas aktivitu změnit.

2.8 Diskuze

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak učitelé využívají hry, kolik času jim věnují a jaké druhy her používají při osvojování anglického jazyka. Henková (2010) píše, že optimální by bylo seznamovat se s cizím jazykem v průběhu celého dne. Začlenit aktivity při ranních hrách, rozcvičce, postupně říkat dětem pokyny v angličtině, pozorovat věci, které jsou kolem nás, pojmenovávat je anglicky. Avšak většinou je to tak, že v mateřské škole je kroužek angličtiny, který vyučuje učitelka – zaměstnankyně MŠ nebo dochází externí učitel, který vede výuku. Pokud je angličtina vedena učitelem zvenčí, není možnost zařazovat angličtinu v průběhu celého dne. Pak by měla být výuka vedena podle kritérií a principů, o kterých jsem psala již v teoretické části.

Hlavní činností u dětí předškolního věku je hra. A právě hra, písničky, básničky, využívání obrázků, jednoduché příběhy by měly být zařazovány do výuky angličtiny. (Slattery, Willis, 2001)

Jaké hry se tedy používají?

Z pozorování a rozhovorů jsem vyvodila závěr, že nejčastěji jsou používány:

- Písničky a básničky doprovázené pohybem.
- Hry s obrázky.
- Pohybové hry.
- TPR aktivity.
- Slovní hry.

Všechny tyto hry jsou hry didaktické - jazykové, protože - jak uvádí Vališová a Kasíková (2007) - mají vzdělávací záměr.

Dalším cílem bylo zjistit, k rozvoji jakých řečových a jazykových prostředků slouží? V následující tabulce jsem zapsala, kdy jsou tyto hry zařazovány a co rozvíjejí.

Tab. č. 5: Hra a rozvoj jazykových prostředků

Hra	V jaké části hodiny se používaly	Rozvoj jazykových prostředků
Písničky a básničky s pohybem	Úvodní rituály, po činnostech vyžadující větší koncentraci.	Poslech, výslovnost, intonace, porozumění textu spojené se správným ukazováním. Opakování slovní zásoby.
Hry s obrázky	Učení nové slovní zásoby.	Poslech, výslovnost, slouží k lepšímu pamatování nových slovíček.
Pohybové hry	Po sedavých činnostech, po nových slovíčkách.	Slouží hlavně pro odreagování. Porozumění instrukcím.
TPR aktivity	V jakékoli části, při úvodu, procvičování nové slovní zásoby, závěr hodiny.	Porozumění instrukcím. Opakování slovní zásoby.
Slovní hry	Při opakování, v závěru hodiny pro ukotvení.	Ukotvení slovní zásoby. Výslovnost, intonace.

Každá z těchto her rozvíjí oblast nejen jazykovou, ale také pohybovou a kognitivní. Rozvíjí se koordinace, obratnost, paměť, soustředění, pozornost a také postřeh. Rozvíjí se také smyslové vnímání – sluchové, zrakové a hmatové.

Poslední třetí výzkumnou otázkou bylo, které z těchto her motivují děti k výuce? Při rozhovorech jsem se ptala na otázku, co ovlivňuje motivaci k výuce cizích jazyků? Na tuto otázku učitelé i rodiče odpovídali, že hodina musí být taková, aby děti

bavila. Z hodiny by měly být děti nadšené, měla by obsahovat písničky, básničky a hry. Právě hry, do kterých se řadí i zpěv, básničky, TPR aktivity, ovlivňují zájem o cizí jazyk. Vzbuzení zájmu o cizí jazyk by měl být na prvním místě. Lojová (2005) píše, že mezi hlavní cíle výuky cizího jazyka patří vzbudit u dětí zájem, a tím podpořit pozitivní přístup k učení cizích jazyků. Toho docílíme tím, že hodina bude zábavná a učení bude probíhat nenásilnou formou, pomocí hry.

Proto se nedá vybrat jedna nebo dvě hry, které motivují k výuce cizího jazyka, ale z mého pozorování je patrné, že ve výuce, při které je hra využívána jako jedna z hlavních metod a kde se děti aktivně zapojují, se motivace silně zvyšuje. Děti se těší na angličtinu, o výuce hovoří i doma a samy v hodině přicházejí s návrhy, jaké hry si chtějí zahrát. Jsou nadšené, když se něco naučí, proto je třeba činnosti opakovat. I Hennová (2010) doporučuje, abychom aktivity zařazovali častěji, děti to neomrzí, samy si řeknou o hry, které je baví. Ztotožňuji se se Sovákem, který říká: „*Zájem má být úvodem ke všemu učení.*“ (Sovák 1990, str. 65) Dále říká, že když přináší učení uspokojení, baví nás a můžeme se tím realizovat, je to zážitek, který si lehce vybavujeme a zapamatujeme. (Sovák, 1990)

ZÁVĚR

Dnešní společnost je multikulturní. Nejenže hranice států jsou otevřené a my máme možnost s našimi dětmi cestovat, ale také v naší republice se můžeme setkat s mnoha cizinci, a dokonce i na našich školách není výjimečné setkat se s cizincem. Ale faktem je, že s naším mateřským jazykem se všude a s každým nedomluvíme, proto je nezbytně nutné se učit cizí jazyky. Povinností vyplývajících z rámcově vzdělávacího programu je začít se učit cizí jazyk od 3. třídy na základní škole. Avšak s osvojováním cizího jazyka je možné začít již v mateřské škole. Mnohdy je to dokonce vyžadováno od rodičů.

Cílem mé bakalářské práce bylo zaměřit se na hru a její úlohu při výuce anglického jazyka v mateřské škole. Přestože se výukou anglického jazyka v MŠ zabývám již 10 let, díky této bakalářské práci jsem se mohla na tento problém podívat z jiného úhlu a komplexně. V teoretické části jsem nastudovala kritéria, principy, jakými by měla výuka probíhat. Základní činností v dětském věku je hra a ta je také nezbytná ve výuce anglického jazyka. Hlavním cílem osvojování angličtiny v předškolním věku je získat pozitivní přístup k cizímu jazyku, rozvíjet mechanismy a funkce, které bude dítě potřebovat v pozdějším věku při učení se cizímu jazyku, a přitom získávat slovní zásobu, která je dětem blízká.

Z mého výzkumného šetření je patrné, že se děti těší na hodiny, kde si mohou hrát, zpívat a být aktivní. Samy děti touží učit se novým věcem, ale způsobem, který bude zábavný.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BRIERLEY, J. 7 prvních let života rozhoduje. Praha: Portál, 1996.

ISBN 80-7178-109-6

BRUCEOVÁ, T. Předškolní výchova. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5

DOSTÁL, Antonín M. a Eva OPRAVILOVÁ. *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: SPN, 1988.

HENDRICH, Josef. Didaktika cizích jazyků. Praha: SPN, 1988.

HENNOVÁ, Iva. Angličtina pro předškoláky: Metodika pro výuku v mateřské škole. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-692-6.

HOUŠKA, Tomáš. *Škola je hra*. Praha, 1993. ISBN 80-900704-9-3.

HRABAL, Vladimír, František MAN a Isabella PAVELKOVÁ. Psychologické otázky motivace ve škole. Praha: SPN, 1984.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. Předškolní a primární pedagogika. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

KOŤÁTKOVÁ, S. Hry v mateřské škole v teorii a praxi. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0852-3

LINHART, Josef. Základy psychologie učení. Praha: SPN, 1986.

LOJOVÁ, Gabriela. Individuálne osobitosti pri učení sa cudzích jazykov I. Bratislava: Polygrafické stredisko UK, 2005. ISBN 80-223-2069-2.

LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. Tvořivé vyučování. Praha: Grada Publishing a.s, 2003. ISBN 80-247-0374-2.

MATĚJČEK Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál 1996. ISBN 80-7178.494-X.

MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ. Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál, 2003, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8.

MILLAROVÁ, Susanna. Psychologie hry. Praha: Panorama, 1978, 353 s. ISBN neuvedeno.

MIŠURCOVÁ, Věra. Hra a hračka v životě dítěte. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, 143 s. ISBN neuvedeno.

NAJVAR, Petr. Raná výuka cizích jazyků v České republice na konci 20. století. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-200-0.

NAKONEČNÝ, Milan. Psychologie osobnosti. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0628-1.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika. Praha: ISV, 1999. ISBN 80-85866-33-1.

SLATTERY, M. – WILLIS, J. English for Primary Teachers. A Handbook of Activities & Classroom Language. Oxford: OUP, 2001

SVOBODOVÁ, Vzdělávání v mateřské škole. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

WIDLAK, Beate, Ana PETRAVIC, Helgi ORG a Rodica ROMCEA. *Norimberská doporučení k ranému osvojování cizího jazyka*. Praha: Goethe-Institut, 2010. ISBN 978-3-939670-38-4.

Elektronické zdroje

DOLÁKOVÁ, Sylvie. Angličtina pro nejmenší. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.sylviad.cz/ProStazeni/Vyuka_anglictiny_u_predskolnich_deti.pdf

DOLÁKOVÁ, Sylvie. Angličtina pro nejmenší. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.sylviad.cz/ProStazeni/12-13.pdf>

DOLÁKOVÁ, Sylvie. Angličtina pro nejmenší. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.sylviad.cz/ProStazeni/Ucime_dobre1.jpg

COUBALOVÁ, Alena. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr>

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. RVP: Metodický portál. [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/PV/568/Vyuka-cizich-jazyku-v-predskolnim-vzdelavani-vysledky-pruzkumu-z-roku-1992.html/>

SOCHOROVÁ, Libuše. RVP: Metodický portál. [online]. [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/a/13271/13271/Didakticka-hra-a-jeji-vyznam-ve-vyucovani.html/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Polostrukturovaný rozhovor

Příloha č. 2: Rozhovory s dětmi – školka 1

Příloha č. 3: Rozhovory s maminkami – školka 1

Příloha č. 4: Rozhovor s paní učitelkou – školka 1

Příloha č. 5: Rozhovory s dětmi – školka 2

Příloha č. 6: Rozhovory s maminkami – školka 2

Příloha č. 7: Rozhovor s panem učitelem – školka 2

Příloha č. 8: Rozhovor s dětmi – školka 3

Příloha č. 9: Rozhovor s maminkami – školka 3

Příloha č. 10: Rozhovor s paní učitelkou – školka 3

Příloha č. 11: Básničky

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Polostrukturovaný rozhovor

Otázky pro děti

1. Děti, proč chodíte na tento kroužek?
2. Co se vám tady nejvíce líbí?
3. Co se vám tady nelíbí?
4. Jaká hra vás nejvíce baví?
5. Učíte se Aj i doma s maminkou?
6. Chtěly byste mít angličtinu každý den? Nebo častěji, než jednou týdně?

Otázky pro rodiče

1. Proč jste se rozhodli dát vaše dítě na kroužek Aj?
2. Víte, jak se vaše dítě chová na hodině Aj? Zapojuje se do her, zpívá, maluje, reaguje na pokyny?
3. Víte, jak hodina probíhá? Byli jste se na hodině podívat?
4. Povídá vaše dítě o tom, co dělají?
5. Mluví vaše dítě o kroužku i doma přes týden?
6. Zpívá se doma nějakou písničku, básničku nebo říká nějaká slovíčka, co se naučili?
7. Víte, jaké hry hrají na kroužku? Víte, jak se hrají a hraje tyto hry i doma s dítětem? Můžete popsat hry?
8. Těší se vaše dítě na kroužek angličtiny? Jestli ano, z čeho tak usuzujete?
9. Myslíte si, že má smysl učit se cizí jazyk od raného věku?
10. Učíte se doma se svým dítětem Aj?
11. Co ovlivňuje motivaci k učení jazyků?

Otázky pro učitele

1. Kde jste se učil(a) angličtinu?
2. Jak jste se naučil(a) učit děti? Jak dlouho učíte děti?
3. Používáte podkladové materiály (knihu, plakáty, audio)?
4. Učíte přesně podle materiálů nebo si tam vkládáte věci navíc (hry, písničky)? Jaké? K čemu je používáte – pozdrav, procvičení slovní zásoby?
5. Myslíte si, že jsou hry nutné pro výuku Aj nebo jde spíše o zábavu?

6. Když zadáváte hru, mluvíte anglicky? Během hry mluvíte anglicky? Nebo poprvé česky a pak anglicky?
7. Jak velkou část z vaší hodiny zabere hra? (dramatizace, písničky a básničky, pohybová aktivita, didaktická hra)
8. Mají rodiče možnost podívat se do hodiny?
9. Máte zpětnou vazbu od rodičů, jestli děti chodí rády na angličtinu?
10. Co ovlivňuje motivaci k učení angličtiny (vztah učitel X žák, zábavná forma výuky, počet žáků ve třídě)?
11. Opakujete hry? Proč?
12. Jmenujte a popište konkrétní hry, které používáte v Aj?
13. Které z nich máte nejraději? A proč?

Příloha č. 2

Rozhovory s dětmi – školka 1

	Dítě 1	Dítě 2
Děti, proč chodíte na tento kroužek?	Aby sem se něco naučil, malovat nebo anglicky něco poznávat.	Protože se učím, učím se anglicky.
Co se vám tady líbí?	Obrázky na vymalovávání.	Nejvíce se mi líbí, když se nás paní učitelka ptá, třeba na hračky.
Co se vám tady nelíbí?	Jak s Honzíkem zlobíme.	Kluci se tam honí.
Jaká hra vás nejvíce baví?	Hry nehrajeme.	Hry nehrajeme.
Učíte se Aj i doma s maminkou?	Někdy jo, čísla.	Ne, teda ano. <i>A co se s maminkou učíte? Nebyl schopen říci, tak to potom změnil na ne.</i>
Chtěli byste mít angličtinu každý den (vysvětlila jsem dětem pojem „každý den“, dala jsem jim ještě volbu „častěji“ – to jsem také vysvětlila)?	Ne. Možná ještě jednou.	Stačí mi, že to je v úterý.

Rozhovory s maminkami – školka 1

Proč jste se rozhodli dát vaše dítě na kroužek Aj?	Chodila Kristýnka, starší sestra, ta byla spokojená, zeptali jsme se Petřika, myslíme si, že je to dobrý start, lépe si malé děti pamatují, slyší angličtinu.	Kvůli tomu, aby se rozvíjel a aby měl základní povědomí o angličtině, je to jiný typ činnosti ve školce a nutnost soustředit se.
Víte, jak se vaše dítě chová na hodině Aj? Zapojuje se do her, zpívá, maluje, reaguje na pokyny?	Učitelka říkala, že je šikovný, že ho to baví, ale poslední dobou zlobí s Honzíkem.	Ano, byla jsem se tam podívat.
Víte, jak hodina probíhá? Byli jste se na hodině podívat?	Ne, ne, nevím, že se mohu podívat	Ano, byla jsem se tam jednou podívat
Povídá vaše dítě o tom, co dělají?	Když se zeptám, tak ano	Ne, zcela výjimečně, například když počítali do deseti
Mluví vaše dítě o kroužku i doma přes týden?	Sám ne.	Ne.
Myslíte si, že má smysl učit se cizí jazyk od raného věku?	Určitě ano, získá si pozitivní vztah, později snadnější učení, i když by nebyla Aj v první třídě, chodil by, jednu chvíli plakal, pak ho nadchlo zpívání.	Ne učit se, ale vnímat ho, že jsou cizí jazyky, vnímat výslovnost, poslouchat ho.
Učíte se doma se svým dítětem Aj?	Jen příležitostně, když hrajeme anglicko - české pexeso, někdy počítáme, opakujeme barvičky, zpíváme písničky, třeba od Beatles.	Formou opakování, co nás napadne, není to pravidelné učení.
Co ovlivňuje motivaci k učení jazykům?	Hlavně si myslím, že učitel, jaký vztah naváže s dětmi a pak co dělají o hodině. Jestli to děti baví nebo ne.	Hry, to vidím u svých dětí, když by věděl, že půjde na angličtinu a bude si tam hrát, tak by se tam těšil.

Rozhovor s paní učitelkou – školka 1

	Pani učitelka - školka 1
Kde jste se učila angličtinu?	Mám maturitu z angličtiny, certifikát CAE na vysoké škole a byla jsem půl roku v Holandsku na studijním pobytu Erasmus
Jak dlouho učíte děti?	Studovala jsem andragogiku a mám obecné pedagogické minimum.
Používáte podkladové materiály (knihu, plakáty, audio nahrávky)?	Používám učebnici Happy House od nakladatelství Oxford.
Učíte přesně podle materiálů nebo si tam vkládáte svoje vlastní věci (hry, písničky)? Jaké, k čemu je používáte?	Používám písničky, hry ze sborníku her – Angličtina v MŠ
Mají hry smysl ve výuce nebo jsou jen pro zábavu?	Obojí – pro zábavu, pro uvolnění, ale také pro lepší zapamatování.
Když zadáváte hru, mluvíte anglicky? Během hry mluvíte anglicky?	Je to různé, snažím se anglicky, ale když vidím, že nerozumí, tak česky.
Jak velkou část z vaší hodiny zabere hra?	15 minut.
Mají rodiče možnost podívat se do hodiny?	Mohou se podívat, ale nevyužívají toho. Mají doma CD k učebnici.
Máte zpětnou vazbu od rodičů, jestli děti chodí rády na angličtinu?	Od rodičů ne, ale vidím to na dětech, když ano, jde se mnou bez problémů na hodinu, spolupracuje, když nerado, tak nekomunikuje, nesoustředí se.
Co ovlivňuje motivaci k učení Aj?	Rodinné zázemí, nadání, osobnost učitele, jak se dokáže k dětem přiblížit
Jmenujte a popište konkrétní hry, které používáte v Aj?	Jsou to hlavně tématické hry, když bereme hračky, tak hračky, když jsme měli básničku o prstech, tak malovaly děti 10 prstů, když jsme braly školní potřeby, tak jsme měli školní potřeby v taškách. Používáme plakát se samolepkama.
Opakujete hry? A proč?	Opakujeme třeba poslech.

Rozhovory s dětmi – školka 2

	Dítě 1	Dítě 2
Děti, proč chodíte na tento kroužek?	Já si to moc nepamatuju, to moc nevím.	Nevím.
Co se vám tady líbí?	Cvičíme, říkáme básničky.	Jak děláme one, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten.
Co se vám tady nelíbí?	Nic.	Všechno se mi tady líbí.
Jaká hra vás nejvíce baví?	Židličkovaná, pexeso, už si na nic nevzpomínám.	Na zajíčka, všichni jsme zajíčci a skáčeme.
Učíte se Aj i doma s maminkou?	Ne.	Ne.
Chtěli byste mít angličtinu každý den (vysvětlila jsem dětem pojem „každý den“, dala jsem jim ještě volbu „častěji“ – to jsem také vysvětlila)?	Každý den.	Stačí, že to je jednou.

Rozhovory s maminkami – školka 2

	Maminka 1	Maminka 2
Proč jste se rozhodli dát vaše dítě na kroužek Aj?	Je to jediný kroužek ve školce. Adamovi (starší bratr) angličtina nešla, tak třeba když to bude mít od školky, nějaký základ, tak to bude lepší.	Na ZŠ je angličtina povinná, tak jsme si říkali, že se seznámí s tím, že je také jiný jazyk než čeština.
Víte, jak se vaše dítě chová na hodině Aj? Zapojuje se do her, zpívá, maluje, reaguje na pokyny?	Ano, ptala jsem se. Odpovídá, baví ho to, ale je bláznivý.	Ano, máme zpětnou vazbu, někdy se zapojuje, někdy ne.
Víte, jak hodina probíhá? Byli jste se na hodině podívat?	Na hodině jsem nebyla, ale čekám v šatně, tak slyším, jak vyrušuje.	Nevím. Nebyla jsem tam.
Povídá vaše dítě o tom, co dělají?	Předvádí doma, co se učili, básničky.	Ano povídá, zkouší nás z angličtiny.
Mluví vaše dítě o kroužku i doma přes týden?	Ano.	Ano.
Zpívá si doma nějakou písničku, básničku nebo říká nějaká slovíčka, co se naučili?	Ano, předvádí nám básničky s pohybem.	Předvádí písničky a básničky, počítá.
Víte, jaké hry hrají na kroužku? Víte, jak se hrají a hrajete tyto hry i doma s dítětem?	Nejraději má židličkovanou.	Nevím.
Těší se vaše dítě na kroužek angličtiny? Jestli ano, z čeho	Ano, těší se, mluví o tom, těší se na pana učitele. Je to pro	Ano, těší se kvůli hrám.

tak usuzujete?	něj vzor.	
Myslíte si, že má smysl učit se cizí jazyk od raného věku?	Pokud má vlohy, tak se to naučí v jakémkoli věku a když ne, tak ne.	Ano.
Učíte se doma se svým dítětem Aj?	Někdy, ale moc ne.	Ano, barvy, počítáme...
Co ovlivňuje motivaci k učení jazykům?	Přístup pana učitele a chuť žáků.	Učitel a program hodiny, hry, zpěv.

Rozhovor s panem učitelem – školka 2

	Pan učitel
Kde jste se učil angličtinu?	Mám maturitu z angličtiny na gymnáziu, zkoušku na vysoké škole a zkoušku na vyšší odborné škole, myslím, že to je nějaká úroveň B.
Jak dlouho učíte děti?	Mám sice pedagogickou fakultu, ale vyšší stupeň, jednooborový zeměpis, ale nikdy jsem neučil, jen když jsme chodili na praxi, tady učím tři roky.
Používáte podkladové materiály (knihu, plakáty, audio nahrávky)?	Podle žádné knihy neučím, je to hodně drahé, čerpám materiály z internetu, z you tube, mám různé obrázky a hodiny si sestavuji sám. Hodně s dětmi opakuji a zabýváme se slovní zásobou, která je kolem dětí – ovoce, zelenina, hračky.
Učíte přesně podle materiálů nebo si tam vkládáte svoje vlastní věci (hry, písničky)? Jaké, k čemu je používáte? Mají hry smysl ve výuce nebo jsou jen pro zábavu?	Jak jsem řekl, hodiny si skládám sám. Hry jsou nutností, jedno z nejlepších řešení. Jde o důležité opakování, upevňování, dostanou tak angličtinu do uší.
Když zadáváte hru, mluvíte anglicky? Během hry mluvíte anglicky?	Když jde o novou hru, tak ne, ale postupně přidávám více a více angličtiny. Když se učíme třeba novou básničku, tak jí řekneme 2X anglicky, pak si vysvětlíme nejdůležitější slovíčka a pak znova anglicky. Když děti nerozumí, tak zlobí.
Jak velkou část z vaší hodiny zabere hra?	Většina mé hodiny je hra. Lekce je 30

	minut a hra z ní je 20- 25 minut.
Mají rodiče možnost podívat se do hodiny?	S paní ředitelkou jsme to nastavili tak, že ne, když tady jsou rodiče, tak děti měly tendenci utíkat k rodičům, ale kdyby někdo z nich měl zájem se podívat, tak může, ale aby tady byli všichni každou hodinu, to ne.
Máte zpětnou vazbu od rodičů, jestli děti chodí rády na angličtinu?	Spíše přes paní ředitelku, že mi třeba řekne, maminka říkala, že...
Co ovlivňuje motivaci k učení Aj?	Komunikace s dětmi a jejich nadšení, tudíž hodina musí být taková, aby z ní byly děti nadšené.
Jmenujte a popište konkrétní hry, které používáte v Aj?	Her je docela dost, už jsme hráli i židličkovanou, hrajeme na zajíčky, ale moje jedna z nejoblíbenějších je Mr. Stork lost his hat – Pan čáp ztratil čepičku, děti to baví, opakujeme tím barvy a je bezpečná.
Opakujete hry? A proč?	Ano, často, slouží k upevnění, opakování, např. barvy.

Rozhovor s dětmi – školka 3

	Dítě 1	Dítě 2
Děti, proč chodíte na tento kroužek?	Jo, vím to.	Nevím, abych se něco naučila.
Co se vám tady líbí?	Hry.	Čísla.
Co se vám tady nelíbí?	Nic.	Nic.
Jaká hra vás nejvíce baví?	Clap your hands.	Písničky, Baa, baa, black sheep.
Učíte se Aj i doma s maminkou?	Posloucháme písničky, u toho i tancuju.	Ne. <i>(Od maminky i paní učitelky vím, že doma mluví anglicky, zdá se jí to tedy pravděpodobně přirozené.)</i>
Chtěli byste mít angličtinu každý den (vysvětlila jsem dětem pojem „každý den“, dala jsem jim ještě volbu „častěji“ – to jsem také vysvětlila)?	No, jo, líbí se mi to.	Ne.

Rozhovor s maminkami – školka 3

	Maminka 1	Maminka 2
Proč jste se rozhodli dát vaše dítě na kroužek Aj?	Protože bych chtěla, aby se setkala s angličtinou od nejtútlejšího věku.	Je to třeba, je to hlavní cizí jazyk, každý by ho měl umět, čím dřív, tím líp.
Víte, jak se vaše dítě chová na hodině Aj? Zapojuje se do her, zpívá, maluje, reaguje na pokyny?	Nejsem si stoprocentně jistá, ale vím, že se zapojuje a nosí si domů vědomosti.	Tuším, že syn moc ne a dcera už teď ano, oba se drží zpátky.
Víte, jak hodina probíhá? Byli jste se na hodině podívat?	Ne. Nebyla.	Tuším, ale nebyla jsem tam.
Povídá vaše dítě o tom, co dělají?	Ano.	Oni to rovnou zpívají a předvádějí.
Mluví vaše dítě o kroužku i doma přes týden?	Ano. Vzpomene si i přes týden.	Ne.
Zpívá si doma nějakou písničku, básničku nebo říká nějaká slovíčka, co se naučili?	Ano, pamatuje si básničky, písničky vyžaduje i doma.	Doma říkají básničky a písničky.
Víte, jaké hry hrají na kroužku? Víte, jak se hrají a hrajete tyto hry i doma s dítětem?	Ano, ona to vyžaduje. Hlavně zpíváme, The wheels on the bus, Indians, Fingers	Doma hrajeme většinou naše hry, kdysi jsme chodili na angličtinu, tak máme zásoby z toho. Hlavně básničky, písničky, pexeso.
Těší se vaše dítě na kroužek angličtiny? Jestli ano, z čeho tak usuzujete?	Těší se, ví, že je ve středu angličtina, učí i svoji mladší sestru, hrají si na školu, na hodinu angličtiny.	Ano, mají rády angličtinu, akorát, že někdy mají „důležitější“ věci, není to zrovna vždycky prioritou.

<p>Myslíte si, že má smysl učit se cizí jazyk od raného věku?</p>	<p>Určitě, mrzí mě, že tady nemáme možnost od rodilého mluvčího, chodila by klidně každý den, úplně od mala.</p>	<p>Určitě ano, brala bych klidně i více jazyků.</p>
<p>Učíte se doma se svým dítětem Aj?</p>	<p>Dělám doma anglické bloky, díváme se na pohádky, anglické, třeba Medvídek Poo, zpíváme. Já míchám americkou i anglickou angličtinu, tak raději moc nemluvím. Spíše posloucháme a koukáme se na pohádky.</p>	<p>Přes zimu se tomu věnujeme více než přes léto, ale hodně říkáme básničky, zpívánky s pohybem, když se mě zeptají, jak se to řekne anglicky, tak si to povíme.</p>
<p>Co ovlivňuje motivaci k učení jazykům?</p>		<p>Učitel a program hodiny, hry, zpěv.</p>

Rozhovor s paní učitelkou – školka 3

	Pan učitel
Kde jste se učil angličtinu?	Byla jsem tři roky v Anglii, chodila jsem tam taky do školy, udělala jsem si státnici, plus tady mám školení ohledně učení dětí.
Jak dlouho učíte děti?	Učím tady angličtinu prvním rokem, mám tady ve školce dítě a paní ředitelka hledala někoho na angličtinu, jsem na mateřské dovolené, tak ji tady učím.
Používáte podkladové materiály (knihu, plakáty, audio nahrávky)?	Používám obrázky, které si hledám sama, používám you tube, občas využíváme interaktivní tabuli, předškoláci tam mají i program na angličtinu, mají tabuli 1 hod. týdně.
Učíte přesně podle materiálů nebo si tam vkládáte svoje vlastní věci (hry, písničky)? Jaké, k čemu je používáte? Mají hry smysl ve výuce nebo jsou jen pro zábavu?	Hodinu si sestavuji sama, učím hlavně to, co nás obklopuje. Celý rok vlastně děláme barvy, tělo, počítáme, sem tam do toho přidám něco nového. Velmi často opakujeme. Na hře se toho spoustu naučí, ale zároveň je to baví. Velmi je baví i pohyb, ale musejí se více hlídat. Třeba když jsme házeli, tak se mi moc rozjeli. Nebo když jsme zpívali Ten monkeys in a bed, hráli jsme tu písničku a už se také moc rozjeli. Čím větší zábava, tím více se baví a ne učí.
Když zadáváte hru, mluvíte anglicky?	Nemluvím jenom anglicky, míchám to, mluvíím i dost česky. Hlavně si zvykají na

Během hry mluvíte anglicky?	celé anglické útvary nebo fráze, např. clap your hands
Jak velkou část z vaší hodiny zabere hra?	Hodně, myslím, že celou hodinu.
Mají rodiče možnost podívat se do hodiny?	Do hodiny ne, kdyby někdo chtěl, tak ano, ale nenabízeli jsme to. Rodiče jsou informováni přes interní facebook, píše tam, co jsme dělali, jaké písničky a básničky říkáme.
Máte zpětnou vazbu od rodičů, jestli děti chodí rády na angličtinu?	Neptáme se, ale oni sami mi to říkají, že děti chodí rády, že počítají, zpívají si...
Co ovlivňuje motivaci k učení Aj?	Určitě počet dětí, ale také hodina samotná, jaká je, jestli je to baví.
Jmenujte a popište konkrétní hry, které používáte v Aj?	Her je mnoho, ale nejraději mám Myšičky, to jste tady viděli, děti to moc baví a pak je hodně baví hledat barvy a zpívání.
Opakujete hry? A proč?	Všechno opakujeme, opakování je matka moudrosti, když se to neopakuje, tak se to neumí. Od první hodiny všechno opakujeme, ne každou hodinu vše, ale průběžně se ke všemu vracíme.

Básničky

- One, two, three, hop/ one, two, three, stop./ Hands up, hands down /and sit down.
- All the little bunnies hop, hop, hop/, all the little bunnies stop, stop, stop./ Sit around the circle/, sit inside the nest/, all the little bunnies rest, rest, rest.
- Sit down/, stand up/, open your eyes/, open your ears/ and jump.
- Look at the ceiling/, look at the floor/, look at the window/, look at the door/.Ceiling/ floor/ window/ door.
- Rain is falling, falling down/, on the houses on the town/, on the trees and on the ground.
- Wind is blowing/, leaves are falling/, here and there 3X/ on the ground.
- Black, black, black, touch your back./ Brown, brown, brown, touch the ground/.Pink, pink, pink, it's a ring./Purple, purple, draw a circle./Gray, gray, gray, shout huray.
- Dady finger, dady finger, where are you?/ Here I am, here I am./ How do you do? Tato slova se opakují s obměnou prstů – mummy finger - ukazováček, brother finger - prostředníček, sister finger - prsteníček, a baby finger - malíček.
- One little finger tap, tap, tap /One little finger clap, clap, clap /One little finger jump, jump, jump
- Point your finger up/ Point your finger down /Point it on your nose, nose/ Point it on your chin, chin/ Point it on your head, head /And now wave goodbye.
- Snowflake, snowflake, little snowflake/, falling, falling from the sky./Snowflake, snowflake, little snowflake/, Falling, falling 4X, falling on my nose/ falling in my hand/ falling on my hat.